

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства

на тему: «Типологія помилок у перекладі англійськомовної нонфікшн літератури»

Студентки групи Па58-23
факультету германської філології і
перекладу
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-
орієнтовний переклад (англійська
мова і друга іноземна мова) за
спеціальністю 035 Філологія
Потькало Тетяни Юріївни

Допущена до захисту

«_»_ 2024 року

Завідувач кафедри теорії і практики

перекладу з англійської мови

_____ доц. Мелько Х.Б.

(підпис)

(ПІБ)

Науковий керівник:

доцент Ліана Козяревич-Зозуля

Національна шкала

Кількість балів:

Оцінка: ЄКТС

Київ -2024

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE KYIV NATIONAL
LINGUISTIC UNIVERSITY

Department of Theory and Practice of Translation from English

Master Degree Thesis in Translation Studies

**under the title: «Typology of Errors in Translating English Non-fiction
Literature»**

Group Pa 58-23

School of German Philology and
Translation

Educational Programme Translation
Studies: Professionally Oriented
Translation (English and Second Foreign
Language)

Majoring 035 Philology

Tetiana Y. Pot'kalo

Research supervisor:

L.V. Kozyarevich-Zozulya

Associate professor

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДУ.....	7
1.1. Феномен перекладацької помилки.....	7
1.2. Типи перекладацьких помилок.....	12
1.3. Особливості перекладу нонфікшн дискурсу.....	23
Висновки до розділу 1.....	34
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ТИПОЛОГІЇ ПОМИЛОК У ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНОЇ НОНФІКШН ЛІТЕРАТУРИ НА МАТЕРІАЛІ КНИГИ «АТОМІС НАВІТС» JAMES CLEAR.....	36
2.1. Семантичні помилки.....	36
2.2. Синтаксичні помилки.....	48
2.3. Стилiстичні помилки.....	52
Висновки до розділу 2.....	56
РОЗДІЛ 3 ЗАСТОСУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ПРИЙОМІВ І ТРАНСФОРМАЦІЙ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ АДЕКВАТНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДУ КНИГИ «АТОМІС НАВІТС» JAMES CLEAR).....	58
3.1. Прийоми використання еквівалентів та адаптації лексики.....	58
3.2. Трансформація синтаксичних структур.....	64
3.3. Стилiстичні стратегії перекладу.....	72
Висновки до розділу 3.....	78
ВИСНОВКИ.....	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	83
ДОДАТКИ.....	90
РЕЗЮМЕ.....	105

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Жанр нонфікшн є унікальним явищем сучасної літератури, яке поєднує елементи тревелогу, психологічної та філософської прози. Цей жанр знаходиться в стані постійного розвитку, відкритий до змін, оновлень та трансформацій, має гнучкі межі та специфічний стиль і взаємодію з іншими жанрами. Відповідно до цього художні тексти нон-фікшн важкі у перекладі, що спричинено двома основними проблемами: розумінням оригіналу й передачею змісту мовою перекладу. Під час машинного перекладу часто виникають різноманітні помилки, що піднімає питання про їхню надійність і точність. Проте навіть під час ручного перекладу, перекладач може допускатися різного типу помилок. Для забезпечення максимальної відповідності змісту оригіналу, перекладач повинен уважно ставитися до конотативних значень лексики під час роботи з текстом. Актуальність нашої роботи зумовлена необхідністю виділення типології помилок, що в подальшому дасть змогу перекладачам бути більш уважними під час перекладу нонфікшн літератури.

Інтерес до літератури нон-фікшн в лінгвістичному перекладознавстві зростає в останні роки, і вона все частіше стає предметом наукових досліджень (В. Воротченко, О. Колінько, А. Сітко, О. Пилипців та інші). Проте, в теорії та практиці залишається багато невирішених питань. Отже, проблема перекладу нон-фікшн літератури залишається актуальною.

Мета – дослідити і класифікувати типологію помилок у перекладі англomовної нонфікшен літератури.

Досягнення поставленої мети передбачає реалізацію наступних **завдань**:

- 1) описати феномен перекладацьких помилок та їх типи;
- 2) схарактеризувати особливості перекладу нонфікшн дискурсу;

- 3) виділити та описати синтаксичні, семантичні та стилістичні типи помилок на матеріалі книги «2» James Clear;
- 4) проаналізувати прийоми використання еквівалентів та адаптації лексики на матеріалі книги «2» James Clear;
- 5) визначити прийоми трансформації синтаксичних структур та стилістичні стратегії перекладу на матеріалі книги «2» James Clear.

Об'єкт дослідження – переклад англомовної нонфікшн літератури;

Предмет дослідження – типологія помилок під час перекладу англомовної нонфікшн літератури.

Методи дослідження. У роботі було використано наступні методи: метод зіставного та порівняльного аналізу, описовий, дедуктивний, метод перекладацького аналізу тексту та структурно-семантичний метод.

Наукова новизна одержаних результатів. Дістало подальший розвиток вивчення типологічних помилок під час перекладу нонфікшн літератури.

Практичне значення. Отримані в роботі результати є певним внеском до загальної теорії перекладу, зіставного мовознавства, лексикології, теоретичної граматики англійської та української мов. У результаті вивчення предмету дослідження було одержано результати, які можна використовувати у викладанні практичного курсу перекладу у вищій школі (розділи «Аспектний переклад», «Перекладацький аналіз тексту»)

Структура роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів та висновків до них, загальних висновків, двох списків використаних джерел та додатку. Загальний обсяг роботи – 100 сторінок (79 сторінок основного тексту)

У вступі визначено актуальність, мету завдання, об'єкт, предмет та методи.

У Розділі 1 висвітлюються теоретичні відомості про феномен перекладацьких помилок, їх типи, а також визначено особливості нонфікшн літератури.

У Розділі 2 проаналізовано семантичні, стилістичні та синтаксичні типи помилок під час перекладу англомовної нонфікшн літератури на матеріалі книги «2» James Clear.

У Розділі 3 ми виділили прийоми використання еквівалентів та адаптації лексики під час перекладу нонфікшн літератури, а також схарактеризували трансформація синтаксичних структур й визначили стилістичні стратегії перекладу.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДУ

1. Феномен перекладацької помилки

Перекладу як складному та водночас важливому процесу міжкультурної комунікації має приділятися важлива роль з метою врахування точності та правильності передачі смислу мови оригіналу. Складність цього процесу зумовила виникнення явища перекладацьких помилок, що є не тільки його невід'ємною частиною, але і об'єктом глибокого вивчення та аналізу. Відсутність чи неправильне розуміння важливих аспектів тексту може призвести до серйозних непорозумінь, в залежності від ситуації, стилю мовлення.

У контексті цього дослідження виникає потреба дати визначення терміну «переклад». У дефініції В. Балахтара основними тезами що окреслюють це поняття були: а) відтворення оригіналу засобами іншої мови; б) збереження єдності змісту та форми; в) відтворення цілісного ідейного змісту оригіналу у відповідній для нього стилістичній своєрідності на іншій мові [41, с. 29]. Оскільки досягти ідеальності перекладу за окресленими засадами доволі таки складно, в деяких випадках майже неможливо, що зумовлено мовними нюансами, культурним контекстом та іншими факторами, то цілком закономірно виникають перекладацькі помилки як елемент недосяжності у перекладі, дослідження якого сприятиме покращенню якості перекладів та зростанню ефективності в процесі міжмовного спілкування.

Такий лінгвістичний феномен як перекладацька помилка має значення неточності або невдачі у відтворенні чи транслюванні сенсу, інтенції вихідного тексту під час його перекладу з однієї мови на іншу [27, с. 289]. Це зумовлено тим, що існує мовна норма, відповідно до якої будь-яке порушення сукупності мовних засобів, визнаних еталонними на певному етапі розвитку, є порушенням цієї норми. Варто зауважити, що мовна норма є динамічною, оскільки змінюється водночас зі змінами в культурі та суспільстві. Тому

завдання перекладача бути в контексті подій та адаптуватися до змін для забезпечення точного та культурно відповідного перекладу.

Вичерпне визначення помилки сформував, на наш погляд, дослідник Куляс П., зауваживши, що це *«неточне слововживання, неправильна побудова висловлювання, що виникають у результаті невмотивованого порушення мовно-літературної, логічної, видавничої та інших норм і є наслідком неправильних мисленнєвих операцій»* [21, с. 13]. З цього визначення можна зрозуміти природу перекладацьких помилок, яка виникає на різних рівнях мовленнєвої діяльності.

Для комплексного аналізу розглянемо причини виникнення перекладацьких помилок. Найбільш поширеною з них дослідники вважають недостатнє володіння мовою оригіналу. Це поширюється також на когнітивний досвід, який включає в себе знання, досвід та розуміння певної галузі або теми, яку необхідно перекладати. Якщо схарактеризувати ці причини суттєво, то це: переконаність у неоднозначності слів та граматичних форм, некоректне використання аналогій, переклад слів з більш конкретними значеннями, ніж вони мають насправді; невміння знаходити українські значення в перекладах англійських слів, лексичних і граматичних сполучень; незнання закономірностей в англійському науково-технічному, культурологічному, історичному матеріалі та способів їх передачі українською мовою тощо [21, с. 250]. З огляду на це, необізнаність про описувану у вихідному тексті дійсність, нерозуміння авторської думки та стилю, неуважне ставлення до системи смислів тексту оригіналу призводить до того, що перекладацькі помилки є неусвідомленими та концептуально не забезпеченими.

Саме елемент неусвідомленості та невмотивованості здебільшого вирізняє, на наш погляд, перекладацькі помилки від перекладацьких трансформацій, останні з яких становлять основу більшості прийомів перекладу, що полягає у зміні формальних або семантичних компонентів вихідного тексту за умови збереження інформації мови оригіналу [32, с. 536]. При цьому перекладацькі деформації є також своєрідними перетвореннями,

однак тими, що пов'язані безпосередньо з певними перекладацькими втратами і виражені видозміненням здебільшого форми мовленнєвого твору, хоч можуть допускатися і семантичні деформаційні процеси.

Якщо перекладацькі трансформації є прийомами логічного мислення, націлені на результат адекватності перекладу, то перекладацькі помилки в основному не пов'язані з цим. Вони виникають переважно випадково, тому якщо перекладач правильно застосовує відповідні техніки та враховує контекст, то ймовірність виникнення серйозних перекладацьких помилок значно зменшуватиметься. З огляду на це, феномен перекладацької помилки можна розглядати на протипагу такому процесові як адекватний переклад – відтворення єдності змісту та форми оригіналу засобами іншої мови. Він враховує змістову та прагматичну еквівалентність, не порушує при цьому жодних норм, є точним та без мовних покручів [38, с. 177].

Поняття, яке на протипагу характеризує феномен перекладацької помилки – це еквівалентність перекладу. Воно відтворює зміст іншомовного оригіналу (інформацію, яка передається включно з денотативним та конотативним значенням і прагматичним потенціалом тексту) на певному рівні еквівалентності. Еквівалентність оригіналу і перекладу – це насамперед *«спільність розуміння інформації, що міститься в тексті, включаючи й ту, що впливає не тільки на розум, але й на почуття реципієнта, та яка не лише експліцитно виражена в тексті, але й імпліцитно віднесена до підтексту»* [38, с. 178]. На протипагу цьому перекладацька помилка виникає коли цей рівень еквівалентності порушується чи не досягається у потрібному обсязі. Однак еквівалентність перекладу не завжди є прямим та однозначним відповідником.

Між цими окресленими обома поняттями існує відносність, яка зумовлює труднощі перекладу. Вона полягає в тому, що будь-який адекватний переклад має бути еквівалентним, при цьому не кожний еквівалентний переклад буде адекватним [38, с. 178]. Іноді перед перекладачем постає вибір між точністю і збереженням ефекту тексту. Абсолютна еквівалентність не завжди можлива, і вибір перекладацької стратегії може залежати від

конкретного контексту та мети перекладу. З огляду на це, на наш погляд, у з'ясуванні факту наявності перекладацької помилки варто враховувати доцільність вибору перекладача у бік еквівалентності чи адекватності тексту залежно від контексту та досягненням мети тексту мови оригіналу.

Розмежування поняття еквівалентності та адекватності були обґрунтовані теорією Скопос, розробленої німецькими лінгвістами Гансом Фермеєром та Катаріною Райс. Відповідно до цієї теорії замовник перекладу (автор) визначає головну ціль, мету та аудиторію, затверджує способи та методи перекладу [49]. За вимогою перекладач може чітко слідувати структурі твору, його стилю, або зовсім нехтувати цим. В результаті еквівалентний переклад зберігає зв'язок між вихідним текстом та цільовим, в той час як адекватний переклад відповідає конкретній меті незалежно від обраного способу перекладу та змін, які були здійснені.

З огляду на це можна сформулювати узагальнений підхід у дослідженні цього феномену: перекладацькою помилкою варто вважати ту, яка не відповідає тексту оригіналу з урахуванням визначених цілей перекладу, рівню відхилення від норм еквівалентного та адекватного перекладу.

Деталізуємо які можуть бути підходи у дослідженні перекладацької помилки. Теоретичні підходи містять такі напрями:

1)*Дескриптивний* – полягає у описі та класифікації перекладацьких помилок;

2)*Експлікативний* – пояснення причин виникнення перекладацьких помилок;

3)*Нормативний* – полягає у розробці рекомендацій щодо уникнення перекладацьких помилок [10, с. 35].

Якщо виокремлювати практичні наукові підходи, що простежуються в сучасних наукових розвідках, то назвати можна такі:

1)*Корпусний аналіз* (призначений вивченню вхідної мови на основі великих обсягів текстових даних, що уможливорює аналіз мовних закономірностей, виявлення структурних та лексико-семантичних

відношень між словами та фразами, а також дослідження мовної варіативності) [11, с. 55];

2) *Лінгвістичний аналіз* (найпоширеніший аналіз, який враховує граматичні, семантичні та стилістичні аспекти);

3) *Когнітивний аналіз* (вивчення когнітивних процесів, що складають основу перекладу);

4) *Інтерація з перекладачами* (залучення професійних перекладачів у дослідження для збору даних, отримання експертних відгуків, що може призвести до виявлення конкретних проблем, які виникають під час перекладу);

5) *Кількісний аналіз помилок* (застосування статистичних методів для вивчення частоти виникнення певних типів помилок, що може допомогти у визначенні частоти виникнення певних типів помилок);

6) *Експертна оцінка та коригування.*

Виокремлення основних практичних підходів у дослідженні перекладацьких помилок засвідчило той факт, що ці всі підходи взаємодіють між собою. Їх використання допомагає, на наш погляд, виявляти та виправляти помилки у більш системний та науковий спосіб.

Практичний аналіз текстів на девіативність П. Куляс пропонує здійснювати за такою схемою: виявлення помилки – визначення її типу – усвідомлення причин – вибір методики (способу) виправлення – редагування – перевірка перетвореного тексту [21, с. 19]. Така почергова схема, на наш погляд, сприяє поліпшенню якості тексту і спрощує процес їх редагування.

В контексті аналізу феномену перекладацької помилки доцільно зауважити про такий феномен як «хибні друзі перекладача». Оскільки англійська мова належить до індоєвропейської мовної сім'ї, яка під час Великого перенаселення народів на дедалі ширші території, то відбувалися певні зміни у мовному складі. Деякі корені слів залишилися незмінними, при цьому їх значення трансформувалися та стали невпізнаними. Все це сприяло активному виникненню перекладацьких помилок [21, с. 294].

Отже, феномен перекладацької помилки полягає у неусвідомленому та невмотивованому порушенні мовної норми, яка не відповідає тексту оригіналу з урахуванням визначених цілей перекладу, рівню відхилення від норм еквівалентного та адекватного перекладу. Фактори, що впливають на допущення перекладацьких помилок, пов'язані з мовною системою, перекладачем та конкретним текстом. Теоретичні та практичні дослідження з цього питання становлять низку підходів, що направлені на розуміння і подолання труднощів перекладу.

2. Типи перекладацьких помилок

В сучасному перекладознавстві велика увага приділяється аналізу перекладацьких помилок, що є доволі дискусійною темою, оскільки вона включає в себе різні класифікації. Враховуючи різноманітність мовних одиниць та специфіку перекладу, виникає нагальна потреба у систематизації типології перекладацьких помилок.

Відомий вітчизняний науковець Ф. Бацевич свого часу наголошував на важливості дослідження природи, типології та характеристики помилок, зауваживши, що є потреба у створенні *«загальної теорії мовленнєвих помилок як спеціальної наукової дисципліни, предметом якої має стати вивчення обсягу, характеру, класифікації, причин виникнення різноманітних мовленнєвих аномалій, методів запобігання їм»* [3, с. 8]. Саме він започаткував таке поняття як девіатологія (від лат. *Deviato* + гр. *logos* – учення, слово), що передбачає вивчення всіх типів відхилень від норм та законів комунікації.

Широку типологію помилок запропонував у підручнику-монографії П. Куляс, подавши інноваційні підходи до редагування у різноманітних стилістичних ситуаціях. Зокрема він аргументував потребу у створенні самостійної наукової дисципліни «типологія помилок» – *навчальна дисципліна, в якій комплексно аналізується і класифікуються помилки*

писемної комунікації, розкриваються причини появи їх, визначаються способи редагування з позицій та в інтересах читача» [21, с. 10]. Виокремлення такої самостійної галузі як «типологія помилок», на наш погляд, є інноваційним кроком у напрямку розвитку перекладацької та редакторської сфери.

Також існує окремий напрям у перекладознавстві – ерратологія – що займається аналізом, типологізацією, встановленням причин та виробленням шляхів попередження перекладацьких помилок [16, с. 22].

Перекладацька помилка виникає, коли переклад не точно передає зміст або намір вихідного тексту під час його відтворення іншою мовою. Вона може бути спричинена різними чинниками, зокрема невдалим підбором слів, граматичними чи синтаксичними розбіжностями, або неправильним розумінням семантики оригіналу [27, с. 290].

Різноманітні проблеми перекладу, втому числі типології помилок порушували такі науковці як В. Аккурт, Л. Гречина, Л. Клименко, А. Капелюшний, Т. Норьяк, В. Різун, Т. Бондаренко, О. Логвиненко, З. Партико та ін. При цьому проблему створення класифікації мовних помилок ще у 20-х роках минулого століття формулював О. М. Пешковський. Він створив типологічну таблицю помилок, яка в подальшому стала основою для створення та видозмінення. Зауважимо, що єдино визначеної класифікації типів перекладацьких помилок наразі нема у зв'язку зі складністю цього явища. Тому окреслимо найбільш поширені.

Аналізуючи існуючі класифікації перекладацьких помилок, Л. Лозинська виділяє чотири основні їх типи:

- 1) змістові помилки (функціонально необґрунтовані відхилення від оригінального змісту, неточності, неясності);
- 2) помилки, пов'язані з порушенням мовних і мовленнєвих норм;
- 3) прагматичні помилки (невідповідність комунікативному наміру автора оригіналу);
- 4) лінгвокультурні помилки [23, с. 247].

В рамках загальної структури помилок писемної комунікації П. Куляс виокремлює: вади слововживання, суржик, вади зв'язку слів, логічні

помилки, комунікативні (ментально-психологічні помилки). Розглянемо їх детальніше.

Вади слововживання складають неточність слововживання, багатозначність слів та контекстуальні неточності у вживання синонімів, неточне формотворення, похибки у користуванні словами неосновного словникового фонду («периферійна лексика») [21, с. 24 – 27]. До прикладу, деякі люди можуть плутати значення схожих слів або використовувати їх у неправильному контексті: кампанія – компанія. Перше слово виражає значення дружньої групи людей, товаришів, а друге – організаційну структуру чи підприємство.

Таких прикладів окресленої підструктури є багато, вони представляють: каламбур слів одного семантичного поля, невиправдану стилістичну строкатість лексики, невдалу метафоризацію, неправильне відмінювання, вживання слів у невідповідній формі граматичного роду, порушення принципу милозвучності, вади в актуалізації «призабутої», діалектної та архаїчної лексики тощо [21, с. 24 – 27]. Наявність таких помилок у тексті, на наш погляд, порушує логіку висловлювання, провокує читача до неправильного розуміння інтенцій автора.

Суржик як одна зі складових типології перекладацьких помилок становить суттєву проблему, оскільки це явище включає в себе невластиве змішування елементів різних діалектів чи мовних варіантів в одному тексті. Суржик може бути присутнім у лексиці, фразеології, морфології, та синтаксисі. Розглянемо типові приклади. У лексиці: русизми (заключається – полягає), лексичні кальки, міжмовна омонімія та паронімія. У фразеології: сталі словосполучення на місці витісненої ідіоматики (кальковані слова, переважно під час перекладу на українську мову можуть вживати зрусифіковані слова.). У морфології: нав'язані в 30-ті роки ХХ ст. російські форми творення складних слів, неукраїнські спонукальні форми дієслова («давайте будемо робити», замість «нумо до справи»), префіксальні інтерференції (з російської – «захоплюючий», замість «захопливий»). У синтаксисі: пасивні конструкції («рівень радіації визначається спеціальними

приладами» замість «рівень радіації визначають спеціальними приладами»), відмінності в керуванні, призабуті синтаксичні конструкції тощо [21, с. 27 – 28].

Вади зв'язку слів – наступний складник загальної структури помилок за П. Кулясом. Ця велика група помилок включає помилки простого речення, складного, порушення ясності в тексті [21, с. 28 – 33]. До прикладу у складному реченні «Upon arriving at the café, she wanted to order a cappuccino; however, she was surprised to find that there was no milk left» можливі варіанти перекладу: «Вона прийшла до кав'ярні, хотіла замовити капучино, вона була вражена, що не залишилося молока» та варіант «Коли вона прийшла до кав'ярні і хотіла замовити капучино, вона була вражена тим, що не залишилося молока». Кращим буде варіант другий, оскільки саме друге речення передає послідовність дій та зберігає логічний зв'язок між ними.

Логічні помилки – ті, що мають негативний результат недотримання принципів і законів формальної логіки. Вони можуть стосуватися порушення логічних зв'язків між елементами повідомлення (попередній наведений приклад також цього аспекту стосується), помилки на порушення закону тотожності, фактичні помилки, як наслідок порушень законів логічності мислення, помилки на порушення закону суперечності, помилки на порушення закону достатньої підстави [21, с. 33 – 35].

Комунікативні (ментально-психологічні помилки) завершують загальну структуру помилок за П. Кулясом. Їх складають помилки, що виникли на етапі добору елементів майбутнього висловлювання, також в означенні ключових аспектів майбутнього повідомлення, помилки на етапі поверхневої структури висловлювання. До прикладу, до першого пункту можна зарахувати економію мовних засобів як пропуск необхідного елемента думки [21, с. 35 – 36]. Цей тип помилок, на наш погляд, відповідає за якість сприйняття інформації та її образної наповненості.

Розгляд такої загальної структури помилок засвідчив той факт, що перекладацькі помилки виникають не тільки в процесі самого перекладу, а і на стороні мови, на яку перекладають. Це проявляється коли недостатня

філологічна та когнітивна обізнаність перекладача може впливати на якість висхідного тексту. Тому розуміння та врахування наведених вище девіацій, сформованих П. Кулясом на основі праць А. Капелюшного, Т. Бондаренко, Г. Волкотруб та Ф. Бацевича є базою перекладацької та редакторської діяльності.

Аналіз загальної структури помилок дає нам загальне розуміння типології перекладацьких помилок, з-поміж якої можемо виокремити та детально охарактеризувати ті підвиди, які зазнають численних наукових розвідок. Зокрема виникнення лексико-семантичних помилок у перекладі охоплює логічне, іменне та емоційне значення слова. При цьому варто зауважити, що значення слова не завжди може співпадати з його вживанням. До прикладу однозначне слово в англійській мові через свою багатозначність може володіти широким спектром в перекладі, а його вживання не збігатиметься з уживанням українського слова, тому український відповідник може бути іншим: *the night was young* – ніч ще тільки настає [27, с. 293].

Вибір слова як основна лексична проблема перекладу має базуватися на предметно-логічному значенні та емоційному завдяки семантики слова. При цьому емоційне значення, може бути суб'єктивним, виражаючи індивідуально-особистісне ставлення мовця до чогось. Тому в цьому плані варто зрозуміти чи містить слово емоційну чи негативну оцінку [27, с. 293].

До розгляду лексико-семантичного аспекту помилок комплексно підійшов П. Куляс, зауваживши, що ця група лексем є найбільш помилконебезпечною оскільки під час їх перекладу варто враховувати наступні фактори: тотожність або подібність значень синонімів, можливість повної чи часткової взаємозамінності та наявність оцінно-стилістичних характеристик оцінку [21, с. 40]. На наш погляд, пильна увага до підкреслення важливості лексико-семантичного аспекту помилок у мовленні є обґрунтованою.

У контексті аналізу лексичних типів помилок наведемо класифікацію уже згаданих раніше «хибних друзів перекладача». Виокремлюють чотири типи:

- 1) Слова, що позначають різні предмети та явища у двох мовах;
- 2) Слова, що позначають подібні предмети, поняття і лиш різняться у відтінках;
- 3) Слова з однаковим значенням, проте з різним стилістичним забарвленням;
- 4) Слова, значення яких в обох мовах збігається, але еквівалентами у перекладі такі лексеми можуть бути тільки в словосполученнях або в складних словах [27, с. 294].

Існують різні види перекладу, що мають відповідно різний вплив на утворення перекладацьких помилок. Зокрема передачу неякісної інформації вважають результатом переважно буквального перекладу. Він передбачає відтворення формальних або семантичних компонентів саме вихідного тексту. Тому цей вид перекладу може викликати додаткові труднощі. В той час як за умови вільного перекладу допускається відтворення основної інформації оригіналу шляхом можливих відхилень [24, с. 85]. З огляду на це, можна сформулювати окрему типологію перекладацьких помилок за видами перекладу: помилки буквального перекладу та помилки вільного перекладу.

Просту та легко зрозумілу, на наш погляд, типологію перекладацьких помилок вважаємо загальнонаукову класифікацію за видами одиниць мови. Вона складає такі помилки: лексичні, граматичні, стилістичні, орфографічні, пунктуаційні. Ця типологія є доречна в контексті суто лінгвістичних досліджень.

Уважаємо, що залежно від мети дослідження, варто підбирати з-поміж великої кількості запропонованих саме ту типологію, яка найбільш точно розкриє проблему перекладацьких помилок у тексті. Зокрема Світлична О. Р. пропонує наступну типологію груп помилок: *системні помилки*, які включають в себе смислові невмотивовані додавання, заміни (викривлення) і опущення на лексичному й лексико-граматичному рівнях, це також охоплює неправильну передачу власних імен, іноземних слів та порушення передачі специфічних цифрових даних; *релятивні помилки*, які виявляються у неточній передачі актуального членування та порушенні зв'язності і

логічності висловлювання; *нормативно-uzuальні помилки* становлять порушення передачі функціонально-стильових і жанрових особливостей тексту оригіналу, калькування, повтори, що порушують узус і норми мовленнєвого правопорядку (МП), а також граматичні порушення норм МП, порушення правил сполучуваності, помилкове використання синонімів тощо; *термінологічні помилки*, пов'язані з неадекватним використанням спеціальної термінології (надмірним), порушенням коректності зузального, професійно-термінологічного вживання спеціальних слів, неможливістю надати описове тлумачення специфічних понять та некоректним вживанням термінів, що може призводити до непорозумінь і порушення змісту висловлення через недостатнє розуміння предмету перекладацької спеціалізації; *презентаційні помилки*, полягають у невербальності (міміка, жести, візуальний контакт) і просодичності (темп мовлення, акцент, інтегральні характеристики) [31, с. 411].

Останній складник наведеної типології представляє нове явище, яке вирізняється з-поміж інших типів помилок. Невербальний аспект також транслює певну інформацію, яка потребує правильного розуміння та подальшого перекладу невербальною чи вербальною мовою (за допомогою опису). Презентаційні помилки належать до помилок усного мовлення, тому вони не є поширеними, оскільки відносяться переважно до швидкого усного перекладу, який відбувається в моменті і здебільшого не є об'єктом широких наукових зацікавлень. Вивчення аспектів, пов'язаних із усним перекладом, вимагає від дослідників розв'язання більшої кількості труднощів у порівнянні з письмовим перекладом, оскільки фіксація та аналіз усного тексту стають більш об'єктивно ускладненими [15, с. 241].

За ступенем впливу на реципієнта перекладу розрізняють наступні типи помилок: *перекручення* (суб'єктивно обумовлене відхилення змісту перекладу від оригіналу, що призводить до того, що потенціал впливу перекладу не відповідає потенціалу оригіналу і викликає недостатньо адекватне розуміння предмета повідомлення); *неточність* (відхилення від змісту оригіналу, яке проявляється у меншому ступені впливу,

немотивованому випусканні або додаванні інформації, що не повністю відтворює зміст оригіналу, але потребує уточнення); і *неясність* (недолік перекладу у функціональному та змістовому аспектах, що затемнює чітко виражений зміст тексту оригіналу і виникає внаслідок неправильного використання синтаксичних конструкцій та невдалих виборів слів, структур або фраз, або некоректного використання перекладацьких прийомів) [15, с. 243]. Такі типи помилок характерні здебільшого для усного перекладу.

Також зауважимо, що деякі дослідники розрізняють власне перекладацькі та мовні помилки. К. Норд пропонує три види помилок: *прагматичні* (порушення конструкцій, одержаних із замовлення на переклад), *культурологічні* (недотримання стилістичних норм культури мови перекладу) та *мовні* (порушення правил на всіх мовних рівнях) [15, с. 243]. Така типологія, на наш погляд, є надто узагальненою, оскільки існують випадки, коли помилку складно зарахувати до одного зі зазначених аспектів, оскільки у ній можуть бути поєднані одночасно різні аспекти.

Наявна широка типологія у наукових розвідках перекладацьких помилок зумовила потребу у формуванні критеріїв оцінювання текстових огріхів. Щоб спростити оцінювання якості перекладацького процесу, було сформовано чітку систему TQ Auditor, яка усталена у перекладацькій індустрії. Вона передбачає оцінювання вже наявної перекладацької помилки за типом та серйозністю. Залежно від показників перекладацькі помилки оцінюють у певну кількість штрафних балів. Виокремлюють такі типи помилок за серйозністю:

Non-scoring – помилки, за які бали не знімаються. Сюди можна зарахувати преференційні стилістичні виправлення, на які перекладачеві потрібно здійснювати акцент.

Repetitive – помилки, які по кілька разів повторюються.

Minor – незначні помилки.

Major – грубі помилки.

Critical – критичні помилки.

Також виділяють такі помилки:

Accuracy (помилка в сенсі) – якщо помилка не спричиняє суттєвих змін у значенні і не створює плутанини у читача, то вона вважається незначною. Але якщо помилка призводить до зміни значення тексту, що може сприйматися читачем неправильно, то це вже груба помилка.

Client requirements (порушення вимог клієнта) – грубою помилкою вважається випадок, коли перекладач не виконував вказівки, надані для відповідного проекту.

Country standards (вимоги цільової країни) – сюди зараховують помилки у відповідності контенту нормам цільової мови, такі як неправильний формат адреси, телефонних номерів, поштових індексів, одиниць вимірювання та інше. Ці помилки зазвичай вважаються серйозними.

Functional (функціональні) – це помилки, які перешкоджають нормальному функціонуванню інструментів CAT. Серйозні помилки включають в себе відсутність тегів або неправильно вказані посилання. Якщо текст не розділений на відповідні сегменти, то помилку можна вважати критичною.

Grammar (граматичні) – до малих граматичних помилок зараховують ті, які може не помітити звичайний читач; до серйозних – порушення граматичних норм, які відчутні для кожного, хто володіє цільовою мовою; до критичних – граматичні недоліки, які можуть призвести до значних фінансових втрат, серйозних тілесних ушкоджень або навіть смерті.

Layout (помилки у форматуванні) – якщо в тексті відсутні пробіли (або додано зайві), шрифти не відповідають оформленню оригіналу та інші подібні помилки, вони розглядаються як незначні, за умови, що це не може виявити автоматичний інструмент перевірки (наприклад, QA Checker у Trados). Однак, якщо інструмент з легкістю виявляє ці помилки, але перекладач не виправляє їх, вони вважаються серйозними.

Punctuation (пунктуаційні) – малозначні помилки у пунктуації, такі як неправильне використання тире, лапок, або апострофів, що не змінюють суті

тексту. Проте, якщо пунктуаційна помилка призводить до зміни значення, то вона вважається серйозною.

Spelling (орфографічні) – помилки в правописі, які виявляються автоматичними інструментами (spell-checker), можуть бути незначними.

Style (стилістичні) – якщо переклад видається трохи незвичайним та не так гармонійним у стилі, це вважається незначною помилкою. Але якщо текст сформульовано таким чином, що його складно читати і розуміти, це вже вважається серйозною помилкою.

Terminology (термінологічні) – якщо в перекладі відсутня загальноприйнята термінологія або терміни використовуються не узгоджено, це розглядається як незначна помилка. Однак, якщо не використано надані глосарії або використана термінологія іншої галузі, це вже вважається серйозною помилкою [15, с. 241 – 242].

Така система оцінок, на наш погляд, допомагає забезпечити якість перекладу та визначити рівень серйозності виявлених неточностей. Тому її використання є доречним методом ефективної роботи над виправленням та поліпшенням перекладу.

У перекладознавстві критеріями такого оцінювання якості перекладу постають наступні аспекти: адекватність, еквівалентність, повноцінність, рівноцінність, реалістичність, гармонізація смислів у перекладознавчому просторі та ін. Основними при цьому вважаються згадані раніше категорії адекватності та еквівалентності [15, с. 242].

Отже, типологія помилок у сучасному перекладознавстві є дискусійною темою, оскільки відсутній єдино визначений підхід до цієї проблеми. Найбільш вичерпну типологію, на наш погляд, сформовано у працях П. Куляс, при цьому вона може доповнюватись, розширюватись під впливом нових досліджень. Аналізована типологія перекладацьких помилок різних дослідників загалом пов'язана з мовною системою, перекладачем та специфікою конкретного тексту. На основі комплексного аналізу можна стверджувати, що з сучасних класифікацій перекладацьких помилок, постає принцип відповідності вимогам адекватності та еквівалентності, де

невідповідність між оригінальним текстом та перекладом є помилкою, пов'язаною з перекручуванням змісту чи порушенням норми та узусу мови перекладу. Перспективи подальших досліджень можуть бути пов'язані з розширенням та уточненням типологій помилок, що існують, враховуючи нові відкриття та тенденції сучасної перекладознавчої науки.

3. Особливості перекладу нонфікшн дискурсу

У сучасному світі обмін інформацією стає все більш глобальним та різноманітним, перекладачі стикаються з великою кількістю викликів щодо тематики, термінології, культурних аспектів та інших факторів, що впливають на процес перекладу. В цьому контексті дослідження особливостей перекладу нонфікшн дискурсу порушує вузькоспеціалізовану групу дискурсу, що висвітлюватиме основні проблеми перекладу нонфікшн та способи їх подальшого вирішення.

Кінець ХХ – початок ХХІ століття відзначився різким зростанням інтересу до документальної літератури, що передбачає її провідну роль у культурному просторі в найближчому майбутньому. Сучасні дослідники, аналізуючи феномен документальної літератури, часто використовують такі терміни, як «документалістика», «фактографія», «література факту» або «література non-fiction» [5, с. 51]

В контексті досліджуваного питання доречним вважаємо подати визначення поняття «нонфікшн». Існує широкий спектр розуміння жанру нонфікшн, до якого зараховують різноманітні посібники з кулінарії, книги про дієту, медицину тощо. З вузького погляду цей жанр охоплює «нехудожню літературу», «документальну прозу» [9, с. 96]. На противагу цьому поняттю є термін «фікшн», який позначає художню літературу.

Нонфікшн – (за англ. нехудожня література) специфічний жанр літератури, якому властива побудова сюжетної лінії на реальних подіях та документальних свідченнях крізь призму естетичного та образного авторського сприйняття. Поява терміну «non-fiction novel» пов'язана з тим, що у вересні 1965 року в журналі «The New Yorker» був опублікований роман письменника Трумена Капоте «In Cold Blood» (український переклад вийшов у 1970 році під назвою «З холодним серцем: правдива історія одного вбивства та його наслідків» у перекладі Володимира Митрофанова). Цей роман став першою творчою роботою, яку назвали «non-fiction novel», і був заснований на реальному вбивстві сім'ї з чотирьох осіб в штаті Канзас у 1959 році [26].

Лаврова П. зазначає, що нонфікшн об'єднує в собі багато різних жанрів, різного досвіду: бізнес-література, історичні джерела тощо [7]. З огляду на це, можна стверджувати, що така література постає важливим інструментом для освіти, розвитку та розваг, сприяє розширенню світогляду та поглибленню знань читачів у різних сферах.

Юферева О. зауважує, що нонфікшн – це шлях письменника до вибудови історії крізь власне сприйняття. Це пов'язано з «використанням першої особи», наявністю особистісного, а не інституціонального голосу, упровадженням суб'єктивного підходу [37, с. 53].

Складність літератури нонфікшн полягає у тому, що вона складає синкретизм наукової літератури, публіцистичної доступності та близькості до реципієнта, відвертості від автора, що наявне також в художній літературі. Література нонфікшн представляє розмите поняття, оскільки нема чітких меж та законів, конкретних тем чи виразних рис. Саме це різноманіття і можна вважати труднощами перекладу, оскільки його опрацювання з наукового погляду становить мало досліджуване явище.

Зокрема, нон-фікшн тексти є складнішими для читання та розуміння, ніж художня література. Їхній зміст часто є абстрактним, а словниковий запас — спеціалізованим. Щоб добре їх читати, від читача вимагається більше зусиль. Однак знання того, як автори нон-фікшн організовують інформацію

за допомогою різних текстових структур, дозволяє читачеві швидше зрозуміти та засвоїти текст [50].

Стиль американської документалістики, відомий як «нон-фікшн», відзначається прагненням до максимальної правдивості не лише у змісті, але й у деталях, включаючи документальність побудови окремих сцен, природність діалогів тощо [33]. А. Сітко розглядає «нон-фікшн» як сформовану єдність певних стильових явищ, випробуваних досвідом і визнаних успішними, що мають певне стилістичне забарвлення та сприймаються як цілісна система.

Загалом, на думку О. Афанасьєва, дослідники настільки розширюють межі нон-фікшн, що включають до нього всю нехудожню літературу, а також деякі види художньої прози, акцентуючи увагу на достовірності представленого фактичного матеріалу і маючи на увазі буквальний переклад терміна [2]. У межах нон-фікшн формується нова жанрова модифікація, де поєднуються нарис, репортаж, мемуари з елементами вигадки та ознаками художньої, емоційно забарвленої прози [12, с. 40].

Дослідження нонфікшн крізь призми дискурсу становить більш розмите абстрактне явище. Проте можна осмислити його теоретично, розуміючи специфіку поняття «дискурс». Дискурс – слово з нової філософської літератури, яке не має чіткого загальноприйнятого смислу. У лінгвістичній літературі під терміном «дискурс» вбачають не просто акт мовлення, а ту конкретну ситуацію, той позамовний акт, а також прямо не висловлені цілі та наміри, які такий акт супроводжували. Дискурс не входить до простору мови – він представляє реалізацію мовної компетенції у практиці мовлення [30, с. 27].

Детальний аналіз дефініцій поняття «дискурс» представлено в роботі «Актуальність сутності дискурсу як необхідності» [35, с. 317 – 320]. Дослідниця зазначає, що у широкому сенсі дискурс науковці розглядають як процес, як комплексну комунікативну подію, зумовлену гносеологічними, етнокультурними, соціоісторичними, прагмасемантичними та комунікативно-

поведінковими чинниками. У вузькому розумінні – це спілкування чи інтерактивна взаємодія, зафіксована на матеріальному носії.

З огляду на це, можна сформулювати тезу, що нонфікшн дискурс – це система комунікативних практик, які включають в себе різноманітні жанри та форми висловлювання, спрямовані на передачу фактів, аналізів, ідей та іншої інформації без вигадок та художньої фантазії. Такий дискурс відображає суб'єктивну реальність автора зі збереженням цифр та фактів. Якщо специфікою художнього дискурсу є те, що мовець «удає», що здійснює певний комунікативний намір, то специфіка нонфікшн дискурсу не мусить мімікрувати під реальність, вона є реальністю пропущеною крізь призму досвіду людей. І саме цей досвід, набутий, його етапи формування, його контекст існування є також частиною нонфікшн дискурсу.

Якщо сам дискурс розглядають як в широкому, та і вузькому значеннях, то за аналогією можна сформулювати такі ж постулати до нонфікшн дискурсу. У широкому значенні його можна визначити як комунікативну діяльність та явище (мова, мовлення, діалог – будь-який комунікативний акт про світ, культурні традиції, історичні факти чи іншу інформацію), яке виконує інформативну функцію. У вузькому значенні – розуміння дискурсу як продукту комунікації (вербального чи невербального), сукупність текстів, що становлять продукт мовленнєвої діяльності у сфері нонфікшн.

Зауважмо, що нон-фікшн тексти призначені для передачі фактів. Це означає, що журнальні статті, газетні репортажі, енциклопедичні записи, інтерв'ю та підручники належать до нон-фікшн літератури [40].

З огляду на вищезазначені тези, вважаємо, що переклад нонфікшн дискурсу базується на комплексному охопленні всієї мовної структури та семантики оригіналу. Крім прямого перекладу слів і фраз, він також враховує контекст, стиль, інтенції автора, а також специфічні особливості аудиторії. Такий підхід допомагає зберегти точність і виразність тексту, забезпечуючи його зрозумілість та природність для читача. Додатково, переклад нонфікшн дискурсу вимагає глибокого розуміння теми, що досліджується, щоб передати

не лише слова, а й концепції, ідеї та аргументи автора з відповідною чіткістю та точністю.

Перекладачу варто розрізняти дискурсивну діяльність автора, що передбачає актуалізацію мовленнєвих актів, які тимчасово порушують конвенції співвідношення тексту та реальності, що виходить за межі тексту та дискурсивну діяльність читача, який актуалізує та розвиває авторські наміри, додаючи власні, вибудовуючи майже новий уявний світ [19, с. 63]. Це пояснюється тим, що читач та перекладач мають різні ролі в процесі розуміння та інтерпретації тексту. Автор використовує дискурсивну діяльність задля створення власного унікального підходу до теми, вираження своїх унікальних поглядів та передачі інформації, яка може включати не тільки пряме повідомлення, а й маніпуляції структурою та стилем тексту з метою досягнення певних ефектів на аудиторію. З іншого погляду, читач та перекладач виконують роль розуміння та інтерпретації тексту, а також взаємодіють з ним, щоб зрозуміти та сприйняти передані ідеї та концепції. Саме тому перекладачу важливо розуміти цю взаємодію між автором та читачем, враховувати її під час вибору стратегій перекладу для забезпечення максимально точного та ефективного передавання змісту та стилю оригіналу. Останню тезу можна охарактеризувати як «дискурсивна діяльність перекладача» [19, с. 63].

Найбільш простим в роботі перекладача, на наш погляд, є передача стилю літератури жанру нонфікш, оскільки йому характерні такі основні функції: інформаційна (наприклад репортаж з місця подій) та сигнальна (передача важливої інформації). У творах жанру нонфікш відбувається звернення до реальності, а не до вимислу, радше до побуту, ніж до уяви чи фантазії. У таких текстах простежують композиційну взаємодію словесних рядів художнього, публіцистичного, розмовного, офіційно-ділового стилів. З огляду на це мовні елементи різних стилів проникають в текст, змінюючи особливості їх написання, що сприяє видозміну вихідної форми [9, с. 96 – 97]. Тому така різноманітність мовних засобів та жанрів формують труднощі у роботі перекладача.

Головною текстовою перевагою мовних засобів жанру нонфікшн є їх смислова функція. Автор використовує її у мистецькому контексті з метою розповісти, поділитися власним досвідом, констатувати факти або просто інформувати читача. Збереження форми та смислу мовних одиниць вимагає від перекладача розпізнавати техніки і тактики, що використовував автор для створення стилістичних засобів, знаходити відповідні стилістичні елементи для передачі первинного семантичного змісту в перекладі. Особливу увагу варто звертати на смисл та контекст оригіналу під час відтворення окремих мовних засобів [9, с. 97 – 98]. Переклад такого формату є особливо складним, оскільки він вимагає не лише передачі конкретних фактів, але й можливості відчутти себе читачем на місці подій. Це означає, що перекладач має дати можливість читачеві відчутти себе на місці тих подій, проникнутись атмосферою, яка вирує у тексті, дозволяючи читачеві сприймати події крізь призму світобачення репортера та відчувати емоції героїв твору. Завдяки цьому, переклад не лише інформує, але й захоплює та залишає слід в уяві читача.

Окрім смислової функції, перекладачу варто розуміти, що нонфікшн відкриває нові шляхи передачі читачеві інформації, зокрема на декількох рівнях: інформаційному, пізнавальному, естетичному [12, с. 248]. З огляду на це зауважимо, що перед перекладачем постає завдання не лише точно відтворювати факти, а й створювати текст, який буде сприйматися читачем так само, як оригінал. Такий підхід у роботі перекладача дозволяє зберегти не лише інформаційний зміст, а також відчуття, які передав автор.

Основною характерною ознакою жанру нонфікшн виділяють його автобіографічний характер, за допомогою якого простежується максимальна точність у відтворенні реальних подій та їх чіткого контексту в історичному плані, використовуючи при цьому різноманітність мовних засобів [9, с. 97]. Відтворення автобіографічності тексту перекладачем — це багат шаровий процес, який потребує глибокого розуміння не тільки мови, а й контексту, в якому відбуваються події. Перекладач має не лише передати слова, а й відобразити у тексті відчуття, емоції та особисту перспективу автора, що

часто буває складним завданням через культурні та мовні відмінності. Найкращим вирішенням питання культурної адаптації певних конкретних елементів тексту є глибоке дослідження цього елемента в межах культури-оригіналу і пошук точок перетину з культурою-реципієнтом, послідовність у використанні цих підходів у тексті. Також потрібно врахувати всі нюанси авторського стилю та індивідуального підходу до теми, щоб передати читачеві не лише сухі факти, а й атмосферу, яка присутня у тексті. З огляду на це, акцентуємо, що якісний переклад автобіографічного тексту вимагає від перекладача великої уваги до деталей, емпатії та творчого підходу для відтворення духу оригінального тексту.

Аналіз теоретичної бази, присвяченої вивченню нефікшн дискурсу свідчить про поодинокі напрацювання у цій галузі, тому тема є доволі актуально. Якщо говорити про практичні розвідки (дослідження безпосередньо на матеріалі книг нефікшн), то їх також не багато, проте вони представляють важливий крок у розуміння та аналізу нефікшн дискурсу. За допомогою них можна глибше вникнути в особливості структури мови і способів переказу історії у нефікшн текстах, розкриваючи суттєві аспекти цього жанру та його вплив на суспільство. Практичні дослідження власне відображають імплементацію окреслених теоретичних концепцій та допомагають у формулюванні нових підходів до аналізу нефікшн дискурсу.

З огляду на це, проаналізуємо основні практичні результати наукової роботи О. Пилипців на матеріалі видань «Наш формат» [29]. Виокремлено 5 основних проблем перекладу нефікшн літератури, з-поміж яких переклад фразеологізмів та сталих виразів, проблеми культурної адаптації деталей, перекладацькі помилки й одруки, різниця у перекладі та переказі й переклад гумору та «втрачені» жарти. Проаналізуємо ставлення до цих проблем з погляду провідних науковців.

Проблема перекладу фразеологізмів та сталих виразів не нова, вона пов'язана з тим, що ці конструкції мають ідіоматичний характер, що відрізняє їх від вільних словосполучень. Ця особливість призводить до того, що загальне значення фразеологізму не можна вивести з суми значень його

складових слів, і часто це значення не має нічого спільного зі значенням окремих слів, з яких сформований фразеологізм. Наприклад: *to show white feather* – бути боягузом *half way house* – компроміс [4, с. 273].

Традиційно, існують два підходи до перекладу таких виразів: фразеологічний, який передбачає обрати еквівалент, який може бути рідкісним, але найбільш точно передає смисл оригіналу, або застосувати частковий еквівалент, який, хоча й має схожу лексичну та структурну будову з оригіналом, але базується на іншому образі. Також існує нефразеологічний підхід, який може включати дослівний переклад, тобто калькування виразу, описовий переклад або зміни у контексті, де використовується фразеологізм [4, с. 276].

Бажаним підходом перекладу вважаємо підхід фразеологічного перекладу за допомогою еквівалента (інтернаціональні вирази, які містять біблійно-міфологічний чи літературний характер), оскільки він забезпечує точне відтворення смислу оригіналу, зберігаючи при цьому його стилістичні та семантичні особливості. В контексті нонфікшн дискурсу це набуває значення, пов'язаного з його специфікою оскільки непохідний характер цього жанру передбачає, що точність та правильність передачі інформації є ключовими аспектами перекладу. Нонфікшн дискурс в порівнянні з художньою літературою вимагає більш точної відповідності тексту оригіналу.

Наступна проблема культурної адаптації деталей полягає у складності перекладача передати назви унікальних об'єктів та явищ, притаманних конкретній культурі: відомі люди, особливі міста, бренди, їжа, конкретні соціально-культурні явища та поняття.

Дослідники вважають, що адаптація та переклад – це дві різні форми практичної діяльності, які відрізняються одна від одної. На відміну від перекладу, адаптація може призвести до змін та спрощень оригінального тексту. Також деякі дослідники вважають, що адаптація, як один з видів мовного посередництва, передусім полягає у спрощенні тексту як формально, так і змістовно. Зокрема В. Радчук, стверджує, що адаптація передбачає обмеження лексики та граматики [28, с. 592].

Деякі вчені стверджують, що адаптація є необхідною для того, щоб зберегти зміст незмінним (принаймні на глобальному рівні), в той час як інші вважають, що це викликає зраду джерельного автора. Для перших, відмова від адаптації прирікає читача на штучний світ «іноземщини» і штучну «перекладацьку мову»; для других адаптація рівносильна руйнації та спотворенню джерельного тексту. Проте існує межа, за якою адаптація перестає взагалі бути перекладом [28, с. 593].

Адаптація в контексті перекладу нонфікшн дискурсу може мати як позитивне, так і негативне явищем, залежно від контексту та способу її застосування. З одного боку, позитивні аспекти адаптації включають здатність розширити аудиторію шляхом зрозумілого і доступного викладу складних тем, сприяючи поширенню знань та розумінню реальності. Це може стимулювати інтерес до нонфікшн літератури з-поміж широкого загалу читачів.

З іншого боку, негативні аспекти адаптації включають спрощення або зміну оригінального змісту для відповідності певним вимогам чи очікуванням аудиторії, що може призвести до втрати об'єктивності, інформативності та автентичності тексту. Також адаптація може призводити до втрати унікальності та виразності оригінального матеріалу, що обмежує його цінність.

На наш погляд, при перекладі нонфікшн дискурсу адаптацію тексту варто використовувати обережно з урахуванням контексту та цілей цього дискурсу. Окрім цього, найкращим розв'язанням проблеми культурної адаптації певних конкретних елементів тексту, з яким ми погоджуємось, зауважила О. Пилипців: глибоке дослідження цього елемента в рамках культури-оригіналу і пошуку точок перетину з культурою-реципієнтом, також послідовність використання цих підходів у тексті [29, с. 33].

Наступна вагома проблема перекладу нонфікшн полягає у перекладацьких помилках та одруках. Саме в контексті нонфікшн дискурсу важливість коректного та точного перекладу зумовлена своєю реалістичністю, потребою у достовірності, адже вона наближена до наукової

літератури. Розв'язанням таких проблем О. Пилипців убачає в двох взаємопоєднаних підходах: прискіплива редактора та використання спеціалізованих додатків оцінки якості перекладу, які за допомогою вбудованих словників можуть розпізнавати та сигналізувати про такі неточності [29, с. 34]. До цього додамо що перевірка перекладу нонфікшн та редактора не може обійтися тільки за стосунком – має бути людський фактор для розпізнавання контекстуальних помилок. Нонфікшн вимагає від перекладача не тільки високої майстерності та уважності у мові, а також глибокого розуміння контексту, що забезпечить точний та адекватний переклад, який відтворить ідеї та концепції автора у новій мові з мінімальними втратами для їхнього змісту та сенсу.

Широко поширеною складністю під час перекладу є використання дескриптивного підходу, коли фрагмент перекладається з відтворенням змісту, але без збереження форми та структури оригіналу. Ця трудність виникає з ряду етичних питань, пов'язаних з правом перекладача втручатись у текст. Описовий переклад – це передусім пояснювальний спосіб викладу матеріалу, його можна порівняти з тлумаченням слова [17, с. 167]. Такі недоліки порушують розуміння тексту читачем та оригінальний намір автора. Загалом, варто звертатися до перефразування оригіналу лише у випадках, коли дослівний переклад неможливий, наприклад, при перекладі фразеологізмів або при адаптації культурних деталей.

Проблему перекладу гумору та «втрачених» жартів можна вважати однією з найскладніших перекладацьких проблем. Місцевий гумор, який базується на особливостях певної мови, часто не може існувати поза її культурним контекстом. У літературі нонфікшн гумор займає важливе місце: він надає тексту кінематографічного стилю та легкості, і оскільки нонфікшн охоплює переважно людський досвід, тому гумор завжди є частиною сюжету. Гумор полегшує сприйняття тексту, але значно ускладнює його переклад [29, с. 36].

Вирішення цієї перекладознавчої проблеми має такі шляхи: залишити оригінальний переклад незмінним, але додати примітку чи пояснення до

жарту, або включити текст жарту англійською мовою, чи переробити переклад таким чином, щоб ключові слова залишалися англійською в лапках. На наш погляд, в контексті нонфікшн бажаним варіантом є залишити оригінальний переклад незмінним, але додати вичерпне пояснення чи примітку до жарту. Такий підхід дозволяє зберегти автентичність тексту, але водночас забезпечує читачеві необхідну контекстну інформацію для розуміння гумористичного елемента.

Зокрема, нон-фікшн книга може бути книгою, яка висловлює певну точку зору, що теж має проблемний характер у перекладі. Якщо точка зору автора чітка, то жодних проблем не виникає. Але часто трапляється, що в деяких частинах книги точка зору, заява або позиція автора не є настільки ясними. Тоді, звісно, завдання перекладача полягає не в тому, щоб уточнювати цю позицію [46].

Отже, нонфікшн дискурс становить систему комунікативних практик, що включають в себе різні жанри та форми висловлювання, спрямовані на передачу фактів, ідей суб'єктивної реальності. Під час перекладу важливим є передача стилю жанру нонфікшн, збереження смислової функції на інформаційному, пізнавальному та естетичному рівнях. З-поміж основних проблем перекладу нонфікшн дискурсу проаналізовано переклад фразеологізмів та сталих виразів, проблеми культурної адаптації деталей, перекладацькі помилки й одруки, різниця у перекладі та переказі й переклад гумору та «втрачені» жарти. Аналіз засвідчив потребу у створенні теоретико-методологічної бази дослідження нонфікшн дискурсу для здійснення подальших практичних розвідок.

Висновки до Розділу 1

У цьому розділі нами з'ясовано наступні положення:

1. Феномен перекладацької помилки полягає у ненавмисному та немотивованому порушенні мовної норми, що не відповідає оригінальному тексту, з урахуванням цілей перекладу та відхилення від норм еквівалентного та адекватного перекладу. Фактори, що сприяють виникненню таких помилок, залежать від мовної системи, перекладача та специфіки тексту. Виявлення причин цих помилок є важливим кроком до вдосконалення перекладу, наближення його до оригіналу та покращення перекладацької діяльності в цілому. Теоретичні та практичні дослідження у цій сфері пропонують різні підходи для розуміння та подолання труднощів перекладу.
2. Типологія помилок у сучасному перекладознавстві є дискусійною темою через відсутність єдиного підходу. На нашу думку, найбільш повну типологію помилок запропонував П. Куляс, але вона може бути доповнена та розширена новими дослідженнями. Типології перекладацьких помилок, запропоновані різними дослідниками, зазвичай пов'язані з мовною системою, перекладачем та специфікою тексту. Комплексний аналіз дозволяє стверджувати, що сучасні класифікації помилок базуються на принципах відповідності вимогам адекватності та еквівалентності, де невідповідність між оригіналом та перекладом розглядається як помилка, пов'язана зі спотворенням змісту або порушенням норм мови перекладу. Подальші дослідження можуть зосередитися на розширенні та уточненні існуючих типологій помилок з урахуванням нових відкриттів та тенденцій у перекладознавстві.
3. Дискурс нонфікшн представляє систему комунікативних практик, що охоплюють різні жанри та форми висловлювання, спрямовані на передачу фактів, ідей та суб'єктивної реальності. Важливим аспектом перекладу є збереження стилю жанру нонфікшн та смислової функції на інформаційному, пізнавальному та естетичному рівнях. Основними проблемами перекладу нонфікшн дискурсу є передача фразеологізмів та сталих виразів, культурна адаптація деталей, перекладацькі помилки та

друкарські помилки, різниця між перекладом та переказом, а також переклад гумору та "втрачених" жартів. Аналіз підтвердив необхідність створення теоретико-методологічної бази для подальших практичних досліджень нонфікшн дискурсу.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТИПОЛОГІЇ ПОМИЛОК У ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНОЇ НОНФІКШН ЛІТЕРАТУРИ НА МАТЕРІАЛІ КНИГИ «АТОМІС HABITS» JAMES CLEAR

Перекладач – це одна з найстаріших професій, яка вимагає значного обсягу знань і навичок. Проте інколи цього недостатньо для точного перекладу, що може призвести до перекладацьких помилок. Такі помилки мають свої негативні наслідки і часом стають причиною конфліктів.

Фактори, що призводять до перекладацьких помилок, включають: недостатнє знання мови оригіналу; обмежені лінгвістичні та екстралінгвістичні знання у спеціалізованій галузі перекладу; нехтування авторською точкою зору в тексті; невміння зберегти авторський індивідуальний стиль і точно передати його в перекладі.

Ця тема є надзвичайно актуальною в загальній лінгвістиці та теорії перекладу, особливо в контексті зростаючого використання машинного перекладу. Машинні перекладачі часто допускають різноманітні помилки, що піднімає питання про їхню надійність і точність. Це спонукає дослідників і практиків шукати способи покращення алгоритмів і вдосконалення технологій, аби зменшити кількість помилок і підвищити якість автоматичних перекладів. Розуміння цих проблем також допомагає краще оцінити роль людських перекладачів, які можуть забезпечити більш точні і контекстуально правильні переклади.

2.1. Семантичні помилки

Звернемо увагу на аналіз семантичних помилок при перекладі книги «1» Джеймса Кліра.

Першим випадком семантичної помилки при перекладі є опис наслідку удару битою по обличчю оповідача:

«*The bat smashed into my face with such force that it crushed my nose into a distorted U-shape*». [2; 8] - «Удар був такої сили, що ніс виявився зламаний у двох місцях і набув підковоподібної форми.» [1]

В оригіналі опис перелому має загальний характер деформації та подібність на літеру «U». Переклад, в свою чергу, конкретизує і змінює форму на «підковоподібну» та додає деталі про перелом «у двох місцях», що не відповідає оригінальному змісту.

Продовжуючи розбирати опис травми оповідача бачимо ще одну помилку:

«*The collision sent the soft tissue of my brain slamming into the inside of my skull*.» [2;8] - «Крім того, я отримав черепно-мозкову травму – забій м'яких тканин голови та кілька тріщин у черепі». [1]

Оригінальне речення англійською мовою говорить про те, що внаслідок зіткнення м'які тканини мозку вдарилися об внутрішню частину черепа. Це підкреслює травматичний вплив удару на мозок. При перекладі додаються деталі про кілька тріщин у черепі, які в оригіналі не згадуються. Таким чином, переклад неправильно передає суть травми, описаної в оригіналі, змінюючи її природу і додаючи непотрібні деталі.

Наступний приклад з цього ж опису:

«*Immediately, a wave of swelling surged throughout my head*». [2;8] - «Безпосередньо після удару у мене почав розвиватися набряк мозку». [1]

В англійській версії оповідач описує загальне відчуття після удару, таке як тиску або дискомфорту, що набрякає. В перекладі використано медичний термін «набряк мозку» разом із дієсловом «розвиватися», що використовується із хворобами. Але в оригіналі не робиться акцент на конкретному медичному стані, тому переклад речення змінює значення задуму оповідача.

Така ж адаптація еквівалентом:

«In a fraction of a second, I had a broken nose, multiple skull fractures, and two shattered eye sockets». [2;8] - *«Таким чином, за якусь частку секунди, я отримав зламаний ніс, кілька тріщин у черепі та переломи обох очних ямок»* [1].

В перекладі присутні семантичні помилки. По-перше, слово «multiple» перекладено як «кілька», що є не точним перекладом, оскільки краще було б використати слово «численні». По-друге, вираз «In a fraction of a second» має стійкий аналог «за долю секунди». Можна додати, що замість «переломів» очних ямок, влучно було б використати «розбиті очні ямки», адже семантично дієслово «shatter» позначає «розбитий, розтрощений».

Приклад семантичної помилки зустрічаємо вже після ситуації удару битою:

«One of my classmates took the shirt off his back and handed it to me» [2; 8] - *«Один із моїх однокласників зірвав із себе футболку і простягнув мені».* [1]

В оригіналі сенс речення полягає в тому, що однокласник «took off» – «зняв» свою футболку. При перекладі він її «зірвав», що не є семантично вірним.

Подібне бачимо тут:

«My body was unable to handle the rapid swelling in my brain and I lost consciousness before the ambulance arrived.» [2; 9] - *«Мій організм був не в змозі впоратися з набряком мозку, що швидко поширювався, і я знепритомнів ще до прибуття швидкої допомоги.»* [1]

В оригіналі йдеться про швидке/стрімке запалення в мозку, а при перекладі використовується вираз «швидко поширювався», хоча в оригіналі не говориться про поширення, лише про те, що загострення стану набряку було швидке.

Присутній невірне слово при перекладі:

«I struggled with basic functions like swallowing and breathing» [2; 9] - «Я важко справлявся з такими базовими функціями, як ковтання і дихання» [1]

Дієслово «справлявся» не є влучним, адже рахується калькою, правильним перекладом було би дієслово «впоратися» – «не міг впоратися з...»

Наступний приклад:

«As the doctors hurried to supply me with oxygen, they also decided the local hospital was unequipped to handle the situation and ordered a helicopter to fly me to a larger hospital in Cincinnati». [2;9] - «Коли лікарі підключили мене до апарату штучної вентиляції легень, вони дійшли висновку, що місцева лікарня недостатньо добре обладнана для лікування такого важкого випадку, і викликали гелікоптер, щоб відправити мене до більшої лікарні в Цинциннаті». [1]

Розглядаючи переклад бачимо, що перекладач семантично розширює зміст оригіналу, використовуючи додаткові слова, такі як «дійшли до висновку» замість «вирішили», «такий тяжкий випадок» замість «ситуації», «підключили до апарату штучної вентиляції легень» замість «поспішили забезпечити мене киснем» (знову медична термінологія в перекладі). Також неприродно звучить переклад опису лікарні – «недостатньо добре обладнана для лікування». Переклад виглядає як машинний. Точний переклад мав би звучати, як «лікарня не має необхідного обладнання, щоб..» або «погано обладнана».

Приклад семантично невірною перекладу:

«When my mom and I landed on the roof of the hospital, a team of nearly twenty doctors and nurses sprinted onto the helipad and wheeled me into the trauma unit.» [2;9] - «Коли гелікоптер з нами приземлився на дах лікарні, на майданчику вже чекала команда приблизно з двадцятьма лікарями та медсестерами, які повезли мене до травматологічного відділення» [1]

В оригіналі тексту говориться про те, що команда мед. працівників вибігла («sprinted») на вертолітний майданчик, коли вони приземлилися на дах лікарні. Але в перекладі команда «вже чекала» на них на даху. Це спотворення оригінального змісту.

Речення, яке можемо зарахувати, як помилку через машинний переклад та неуважність перекладача, це:

«My eyeball bulged out of the socket, held precariously in place by my eyelid and the optic nerve attaching my eye to my brain.» [2;10] - «Очне яблуко випнулося з очної ямки і трималося на місці тільки за рахунок століття і зорового нерва, що з'єднує око з мозком.» [1]

Слово «eyelid», що позначає «повіка», перекладено як «століття». Очевидно, що переклад зроблений машинним способом без перевірки вихідного результату.

Приклад семантичної помилки через машинний переклад :

«The ophthalmologist said my eye would gradually slide back into place as the air seeped out, but it was hard to tell how long this would take.» [2;10] - «Офтальмолог сказав, що око поступово повернеться на місце в міру виходу повітря з очної ямки, але воно не могло точно сказати, скільки часу це займе.» [1]

В перекладі безособове речення оригіналу «it was hard to tell» перетворено дослівно «воно не могло точно сказати», що є грубою помилкою, що спотворює зміст тексту.

Наступний приклад невірної підібраних слів:

«I had double vision for weeks; I literally couldn't see straight.» [2;10] - «Упродовж кількох тижнів у мене двоїлося в очах; у прямому значенні слова я не міг сконцентруватися ні на чому» [1]

В перекладі слова «literally» підібрано невлучний аналог «у прямому значенні слова», тому що вірним має бути переклад «буквально», що

підходить по змісту та стилю мовлення. Також в оригіналі мова йдеться про можливість дивитися прямо через проблеми з зором, а не концентрування на чомусь.

Також у цьому випадку:

«I was determined not to let my injury get me down, but there were more than a few moments when I felt depressed and overwhelmed.» [2;11] - *«Я був сповнений рішучості не дозволити травмі зломити мене, але на шляху до реабілітації було багато ситуацій, коли я відчував безнадійність і відчай.»* [1]

Слово з перекладу «зломити» не підходить семантично до змісту тексту, адже має буквальне значення «відламати, розбити» фізично. Перекладач мав використати дієслово «зламати», що має відтінок «морально». Також фраза «more than a few moments» краще перекласти як «чимало», бо воно не позначає «багато».

Семантичну помилку зустрічаємо в цитаті:

«I became painfully aware of how far I had to go when I returned to the baseball field one year later.» [2;11] - *«Болюче усвідомлення того, як багато труднощів мені ще треба було подолати, прийшло через рік, коли я повернувся на бейсбольне поле.»* [1]

Слово «painfully» перекладено як «болюче» і це не є вірним рішенням. Прикметник «болючий» використовується для описів фізичної болі. По тексту це не підходить. Семантично вірним був би прикметник «болісний», який використовується для опису переживань, почуттів.

Знову семантично невірно підібране слова:

«I had felt like an impostor when I began writing two years earlier, but now I was becoming known as an expert on habits—a new label that excited me but also felt uncomfortable.» [2;13] - *«Я відчував себе самозванцем, коли двома роками раніше починав вести блог, але тепер поступово набуваю*

популярності як експерт зі звичок – нова якість, яка, з одного боку, змушує мене відчувати приємне збудження, але, з іншого боку, створює для мене певний дискомфорт». [1]

В даному випадку слово «label» має перекладатися як «звання», а не «якість», тому що впродовж історії оповідача він зі старшої школи до кінця університету отримував різні звання по своїм здібностям.

Наступний приклад:

«In 2014, my email list expanded to over one hundred thousand subscribers, which made it one of the fastest-growing newsletters on the internet.» [2;13] - *«У 2014 році кількість передплатників перевищила 100 тисяч, що зробило його одним із найшвидше зростаючих ресурсів у Мережі».* [1]

Спочатку зупинимось на слові з перекладу – «передплатники». В емейл-маркетингу термін «list» або «subscriber list» використовується для визначення інтернет-користувачів, які підписалися на отримання електронних листів від людини або її бізнесу. Тому це треба перекладати як «підписники», а не «передплатники», щоб зберегти сенс оригіналу.

Також слово «newsletter» позначає електронний документ, що містить інформацію про нещодавню діяльність організації, який регулярно надсилається підписникам. Його не можна перекладати як «ресурс».

Наступний приклад:

«The team tested various fabrics in a wind tunnel and had their outdoor riders switch to indoor racing suits, which proved to be lighter and more aerodynamic.» [2;18] - *«Команда досліджувала різні тканини в аеродинамічній трубі і дійшла висновку, що костюми для гонок просто неба має сенс замінити костюмами для занять на закритих велотреках, оскільки вони легші і мають більш обтісну форму.»* [1]

Це переклад взагалі не відповідає оригіналу, тому що зроблений машинним способом без перевірки на читабельність та зрозумілість. По-

перше, команда «змусила» своїх гонщиків перевдягнутися, а не «дійшла до висновку». По-друге, слово «aerodynamic» у значенні опису костюму перекладено невірно – слова «обтісний» не існує. Замість цього має стояти «обтічний» або «аеродинамічний». Також присутня незрозуміла вставка з ШІ перекладу «просто неба», яка робить з речення нісенітницю.

Наступний приклад неточного перекладу:

«Brailsford and his team continued to find 1 percent improvements in overlooked and unexpected areas» [2;18] - «Брейлсфорд та його команда продовжували пошуки варіантів покращень хоча б на 1 % у всіх сферах, які раніше залишалися поза увагою чи здавалися не дуже перспективними з погляду удосконалень.» [1]

В оригіналі йдеться про покращення в «несподіваних» – «unexpected» областях. У той час як в перекладі використовується опис «не дуже перспективні», хоча такого сенсу в оригіналі не простежується. Акцент робиться на тому, що були задіяні нові галузі, ефект неочікуваності для команди.

Подібне зустрічаємо тут:

«They hired a surgeon to teach each rider the best way to wash their hands to reduce the chances of catching a cold» [2;18] - «Вони найняли лікаря, який навчив кожного спортсмена правильно мити руки, щоб уникнути респіраторних вірусних захворювань.» [1]

Типова стійка фраза «to catch a cold» має значення «захворіти». Оповідач не використовував медичну термінологію, у той час як даному випадку вираз замінений на мед. терміни.

Наступні приклади:

Спершу розглянемо загальні назви з таблиці в тексті:

«Productivity compounds» – «Продуктивна сполука»

«*Knowledge compounds*» – «Пізнавальна сполука»

«*Relationships compound*» – «Сполука спілкування»

«*Stress compounds*» – «Стресосполука»

«*Negative thoughts compound*». – «Сполука хибнопереконань»

«*Outrage compounds*» [2;22] – «Сполука спротиву» [1]

Якщо дивитися загалом, автор розповідає про «складові» звичок, які вони бувають і як поділяються на корисні та погані. Тому тут саме слово «сполука» не є вірним вибором при перекладі.

Розберемо окремо кожен складову та її переклад:

«*Productivity compounds. Accomplishing one extra task is a small feat on any given day, but it counts for a lot over an entire career. The effect of automating an old task or mastering a new skill can be even greater. The more tasks you can handle without thinking, the more your brain is free to focus on other areas.*» [2;22] - «Продуктивна сполука. Виконання одного додаткового завдання! у будь-який конкретний день не потребує героїчних зусиль, але набуває величезної ваги упродовж усієї кар'єри. Ефект автоматичного виконання відпрацьованої навички чи набуття навички нової може набувати ще більшої ваги. Що більше завдань ви зможете вирішувати, не замислюючись, то більше у вашого мозку можливостей зосередитися на інших сферах» [1]

Перше, що ми можемо побачити – використання антонімічного перекладу: «*is a small feat*» позначає «невеликий подвиг», але в перекладі використана фраза «не потребує героїчних зусиль», що не є точною передачею змісту оригіналу.

Далі речення сповнене тавтології: «*Ефект автоматичного виконання відпрацьованої навички чи набуття навички нової може набувати ще більшої ваги.*» Зміст передано, але подача не читабельна та не є комфортною для реципієнта. Спираючись на те, що в оригіналі використано два різних слова «*task*» та «*skill*», перекладач мав теж використати або синоніми, або слово

«навички» один раз. Теж саме стосується слів «набуття» та «набувати». Кінець речення варто перефразувати на «ефект.....стане ще більшим».

Останнє , на що звертаємо тут увагу, це речення «Що більше завдань ви зможете вирішувати, не замислюючись, то більше у вашого мозку можливостей зосередитися на інших сферах». При перекладі без перевірки результату процесу читач отримує скальковане речення з невірно перекладеною структурою «Чим..., тим...», що є також синтаксичною помилкою.

Наступна складова:

«Knowledge compounds. Learning one new idea won't make you a genius, but a commitment to lifelong learning can be transformative. Furthermore, each book you read not only teaches you something new but also opens up different ways of thinking about old ideas. As Warren Buffett says, "That's how knowledge works. It builds up, like compound interest."» [2;22] - «Пізнавальна сполука. Ознайомлення з однією новою ідеєю не зробить із вас генія, але прагнення навчатися упродовж усього життя змінюватиме вас. До того ж кожна прочитана книжка не лише навчає нового, а й також дає можливість подивися інакше на старі ідеї. Як сказав Воррен Баффет: «Ось так працюють знання. Накопичуються, як складний процес.» [1]

Перше, що можна сказати, виходячи з даного перекладу, це те, що трансформація зазвичай передає сутність повної зміни чогось або когось. Тому в перекладі варто додати обставину «повністю» та дієслово поставити в доконаний стан «змінить». По-друге, розглядаючи переклад цитати Баффета, бачимо, що «*compound interest*» перекладено як «складний процес». Але в цього виразу є стійке значення – «складні відсотки». Тому це є семантична помилка, через яку читач не зможе зрозуміти наведену аналогію.

Остання корисна складова та її переклад:

«Relationships compound. People reflect your behavior back to you. The more you help others, the more others want to help you. Being a little bit nicer in

each interaction can result in a network of broad and strong connections over time». [2;22] - «Сполука спілкування. Люди платять вам тією ж монетою. Що більше ви допомагаєте іншим, то більше допомагають вам. Якщо під час кожного спілкування виявляти бодай трохи більше приязні, з часом зможете створити широку й потужну мережу соціальних зв'язків» [1]

Перше, що звертає на себе увагу, це знову невірна конструкція «Чим..., тим...». Друге, це переклад виразу «Being a little bit nicer» як «виявляти більше приязні», що звучить не природно і варто перефразувати це у «бути більш доброзичливим». Також пропущений сполучник «то», адже присутнє сполучне слово «якщо», що потребує його для наслідку; а також пропущений підмет – «ви зможете».

Переходимо до негативних складових, що присутні в складі звичок:

«Stress compounds. The frustration of a traffic jam. The weight of parenting responsibilities. The worry of making ends meet. The strain of slightly high blood pressure. By themselves, these common causes of stress are manageable. But when they persist for years, little stresses compound into serious health issues.» [2;22] - «Стресосполука. Роздратування через затори на дорозі. Тягар батьківських обов'язків. Думки, як звести кінці з кінцями. Хвилювання через злегка підвищений тиск. Сама собою кожна із цих загальновідомих причин стресу контролюється. Однак розтягнені у часі маленькі стреси об'єднуються в серйозні проблеми зі здоров'ям» [1]

Першим аспектом, потребуючим виправлення, є сама назва, яка згідно оригіналу має звучати як «складові стресу». Друге, що привертає увагу, це невірно підібрані слова за семантикою. В реченні «The worry of making ends meet» слово «worry» позначає «переживання», а не «думки», так як, по-перше, це його семантичне значення, по-друге, у зв'язку з темою стресу підходить переклад «переживання» або «хвилювання», адже слово «думки» не несе в собі негативний характер, пов'язаний зі стресом.

Також речення «The strain of slightly high blood pressure» перекладено з видозміненим змістом як «Хвилювання через злегка підвищений тиск.». Оригінальне речення означає «Незначне підвищення артеріального тиску». В перекладі додалося зайве слово «хвилювання», яке відсутнє в тексті, а також прислівник «злегка» є калькою через машинний переклад і варто було замінити його на прислівник «трохи» при перекладі.

Наступна складова:

«Negative thoughts compound. The more you think of yourself as worthless, stupid, or ugly, the more you condition yourself to interpret life that way. You get trapped in a thought loop. The same is true for how you think about others. Once you fall into the habit of seeing people as angry, unjust, or selfish, you see those kind of people everywhere.» [2;22] - «Сполука хибнопереконань. Щобільше ви думаєте про себе як про нікчемну, дурну або незугарну людину, то більше накручуєте себе сприймати життя саме в такій спосіб. Ви опиняєтеся у мисленнєвій пастці. Те саме стосується й того, як ви думаєте про інших. Щойно при звичаюєтеся бачити людей злими, несправедливими чи егоїстичними, саме на таких повсюдно і натрапляєте» [1]

Перше, що бачимо, це невірно передана назва складової: «негативні думки» перекладені як «хибнопереконання» одним словом. Наступне це переклад прикметника «ugly», що семантично позначає «негарний», але в перекладі стоїть замість цього слово «незугарний», що має інше значення – не має навиків до чого-небудь, не вміє робити чогось; нездатний, неспроможний. Тому це є семантичною помилкою. Також знову невірно перекладена конструкція «Чим..., тим...», що є синтаксичною помилкою.

Остання негативна складова звичок:

«Outrage compounds. Riots, protests, and mass movements are rarely the result of a single event. Instead, a long series of microaggressions and daily aggravations slowly multiply until one event tips the scales and outrage spreads like wildfire.» [2;22] - «Сполука спротиву. Бійки, протести, масові

заворушення рідко стають результатом однієї події. Натомість тривала серія незначних конфліктів і щоденних загострень повільно накопичуються, допоки остання крапля не переповнить чашу й обурення спалахує і шириться незгірше від лісової пожежі.» [1]

Першим невірно переданим словом є «outrage» з назви, що позначає «обурення», а перекладено як «спротив». Далі передача дієслова «multiply» є невірною, адже слово позначає не «накопичення», а не процес множення, тобто усі ці конфлікти «множаться». Також стійкий вираз «tip the scales» має український аналог «перехилити чашу терезів», який не використали при перекладі, спотворив фразеологічний вираз. Це стилістична помилка. Також фраза «обурення спалахує і шириться» має зайве слово «спалахує», якого немає в оригіналі і саме слово «обурення» і так має на увазі спалах негативних емоцій. Останнє, що є не коректно переданим тут, є фраза з порівнянням обурення і пожежі – має звучати як «поширюється, як лісова пожежа».

Отже, нами виділено основні семантичні помилки, яких допускається перекладач. До них відносимо семантичне розширення змісту оригіналу через використання додаткових слів. Зокрема, перекладач використовує семантично невідповідні оригіналу лексеми під час перекладу, що спричиняє спотворення змісту вихідного тексту, особливо це стосується підміни значення прикметників. Зокрема, перекладач вдається до нагромадження тавтологій, що знижує рівень стилістичного оформлення тексту порівняно з оригіналом.

2.2. Синтаксичні помилки

Синтаксичні помилки при перекладі пов'язані з порушенням граматичної структури або синтаксичних правил мови під час перекладу тексту з однієї мови на іншу. Ці помилки можуть виникнути через неправильне розуміння або інтерпретацію граматичних конструкцій,

невірний порядок слів, неправильне використання часів, розділових знаків тощо. Наприклад, неправильне розташування слів у реченні або невідповідність форми чи часу може призвести до синтаксичних помилок у перекладі, що може ускладнити розуміння тексту для отримувача.

В даному підрозділі ми розглянемо, які помилки та зміни припустили перекладачі обраної книги.

Першим прикладом є додавання вставних конструкцій:

«The collision sent the soft tissue of my brain slamming into the inside of my skull.» [2;8] - *«Крім того, я отримав черепно-мозкову травму – забій м'яких тканин голови та кілька тріщин у черепі.»* [1]

В перекладі додали вставну конструкцію, що вказує на послідовність викладу, – «крім того». Але в оригіналі оповідач не використовує додаткових конструкцій та слів, тому воно є зайвим.

«In a fraction of a second, I had a broken nose, multiple skull fractures, and two shattered eye sockets.» [2;8] - *«Таким чином, за якусь частку секунди, я отримав зламаний ніс, кілька тріщин у черепі та переломи обох очних ямок»* [1].

В перекладі використовується вставна конструкція, що вказує на підсумок викладу, – «таким чином». В оригіналі тексту немає тону підсумків фізичних травм, тому воно є зайвим.

Пропоную розглянути приклад додавання:

«My body was unable to handle the rapid swelling in my brain and I lost consciousness before the ambulance arrived.» [2;9] - *«Мій організм був не в змозі впоратися з набряком мозку, що швидко поширювався, і я знепритомнів ще до прибуття швидкої допомоги.»* [1]

При перекладі використано підрядну означальну частину, що виділяється комами та описує набряк, хоча в оригіналі йдеться просто про «стрімке запалення мозку».

Наступний приклад неточно перекладу:

«I remained unconscious and unable to breathe on my own as she held my hand during the flight.» [2;9] - *«Під час польоту вона тримала мене за руку, але я не приходив до тями і не міг дихати самотійно.»* [1]

В перекладі змінено порядок в складносурядному реченні. В оригіналі спочатку мова йдеться про оповідача, потім – про матір. В перекладі речення починається з матері.

«He choked back tears as he explained to my sister that he would miss her eighth-grade graduation ceremony that night.» [2;9] - *«Він насилу стримував сльози, коли пояснював сестрі, що того вечора не зможе бути присутнім на урочистості, присвяченій закінченню нею восьмого класу.»* [1]

У перекладі використано дієприкметниковий зворот для опису церемонії. Але загалом це речення не відповідає нормам: слово «graduation ceremony» перекладено як «урочистість», що є семантичною помилкою, та використання звороту теж не відповідає оригіналу: переклад має звучати як «на її випускному з восьмого класу», що буде відповідати українським реаліям («випускний») та граматично природнім.

Приклад пов'язаний з додаванням інформації:

«I was put into a medically induced coma and placed on a ventilator.» [2;9] - *«Я був введений у стан штучної коми і, як і раніше, був підключений до апарату штучного дихання»* [1]

Перекладач використовував вставку «як і раніше», хоча в оригіналі тексту оповідач не згадує минулий досвід і не акцентує на цьому увагу. Точу воно є зайвим.

Приклад синтаксичних помилок:

«Ten years earlier, they had entered the same building on the ground floor after my sister was diagnosed with leukemia at age three.» [2;10] - *«Десятьма*

роками раніше вони були в цій будівлі на першому поверсі – тоді моїй трирічній сестрі поставили діагноз «лейкемія»» [1]

В оригіналі тексту мова йдеться про те, що батьки були в цій лікарні після того, як доньку діагностували. В перекладі ці дії є одночасними, що не відповідає оригіналу.

Далі пов'язано із заміною типів речень:

«Mercifully, by the next morning my breathing had rebounded to the point where the doctors felt comfortable releasing me from the coma.» [2;10] - *«На щастя, наступного ранку моя дихальна функція відновилася, і лікарі вирішили вивести мене зі стану штучної коми»* [1]

Оригінальне речення є складнопідрядним, а в перекладі воно стає складносурядним.

«It took more than a month, but my eyeball did eventually return to its normal location.» [2;10] - *«Зрештою око повернулося на місце, але цей процес зайняв більше місяця.»* [1]

Тут ми бачимо, як при перекладі міняються місцями сурядні частини. Зміст сильно не змінюється, але для точного відтворення потрібно зберігати порядок. В оригіналі сполучником «але» робиться акцент на тому, що око повернулося на місце, тобто на результаті. В перекладі після сполучника йде інформація про час, який зайняло повернення ока, тобто на процесі. Тому увага в оригіналі та перекладі приділяється різним моментам.

Далі звертаємо увагу на неправильний порядок в реченні:

«And I knew that if things were going to improve, I was the one responsible for making it happen.» [2;11] - *«I усвідомлював, що єдиною людиною, яка могла досягти позитивних змін, був я сам.»* [1]

Сенс оригінального речення є в тому, що життя покращиться і саме оповідач є відповідальним за зміни та дії в своєму житті. У той час як переклад спотворює зміст і ми отримуємо такий сенс, що оповідач має

змінитися, хоча в оригіналі мова йде про його життя. Читач не отримує оригінальний задум автора.

Наступний приклад пов'язаний з неправильною передачею часових рамок:

«I had felt like an impostor when I began writing two years earlier, but now I was becoming known as an expert on habits—a new label that excited me but also felt uncomfortable» [2;13] - «Я відчував себе самозванцем, коли двома роками раніше починав вести блог, але тепер поступово набуваю популярності як експерт зі звичок – нова якість, яка, з одного боку, змушує мене відчувати приємне збудження, але, з іншого боку, створює для мене певний дискомфорт». [1]

В оригіналі оповідач говорить про свій досвід в минулому часі, але при перекладі українською відбулася зміна на теперішній час, що спотворює часові рамки оповіді та може заплутати читача.

Отже, синтаксичні помилки у перекладі пов'язані з порушенням граматичної структури або синтаксичних правил української мови під час перекладу тексту, що здебільшого спричиняє спотворення змісту оригіналу. Зокрема, простежуємо розширення структури тексту під час перекладу через використання вставних конструкцій чи підрядних речень, а також зворотів. Наявна також зміна порядку частин складносурядних речень й заміна часових відношень, що може заплутати читача у часових рамках розвитку дії у книзі.

2.3. Стилiстичнi помилки

Останнім аспектом нашого дослідження є стилістичні помилки в перекладі тексту «Атомні звички» Джеймса Клера.

Розглянемо перший випадок:

«And this growing belief in myself rippled into the classroom as I improved my study habits and managed to earn straight A's during my first year.» [2;12] - «І ця віра в себе поширилася і на навчання – я покращив свої звички і в цій галузі і зміг досягти найвищих оцінок за підсумками першого року навчання.» [1]

Стилістична помилка в перекладі полягає у відмінностях стилю між оригіналом і перекладом. Переклад містить тавтологію (слово «навчання» два рази використано) та складається з більших конструкцій, ніж оригінал. Окремо фраза «в цій галузі» звучить не сумісно з темою навчання. Переклад має звучати плавніше, наприклад, «І ця зростаюча віра в себе відобразилася на моєму навчанні – я покращив свої навчальні звички і зміг отримати відмінні оцінки за підсумками першого року.»

Запропоновані приклади будуть містити помилки, пов'язані із машинним перекладом та неуважністю, що призводить до накопичення некоректних формулювань та зниження через це оригінального стилю письма:

«A habit is a routine or behavior that is performed regularly—and, in many cases, automatically.» [2;12] - «Звичка – це поведінка чи дію, що регулярно повторюється, причому у більшості випадків автоматично.» [1]

Тут ми бачимо, як просте описання – іменник в невірному відмінку «дію» – не було виправлено. Це впливає на загальний настрій тексту та враження читача.

Така ж адаптація еквівалентом є в наступній цитаті з книги:

«As each semester passed, I accumulated small but consistent habits that ultimately led to results that were unimaginable to me when I started». [2;12] - «У міру проходження кожного семестру я накопичував незначні, але постійні звички, які зрештою призвели до результатів, про які я не смів навіть мріяти на початку навчання.» [1]

Неуважний переклад допускає використання кальки, наприклад, фраза «я не смів», що не є коректною в українській мові. Варто замінити на «я не міг», щоб звучало природно.

Приклад скалькованого слова, що впливає на враження від стилю тексту:

«For example, for the first time in my life, I made it a habit to lift weights multiple times per week, and in the years that followed, my six-foot-four-inch frame bulked up from a featherweight 170 to a lean 200 pounds.» [2;12] - «Наприклад, вперше життя я ввів у звичку кілька разів на тиждень піднімати штангу і протягом наступних років істотно додав у вазі, перетворившись з легкої як пір'їнка молододі людини вагою 77 кг на атлетично складеного чоловіка вагою 90 кг (при зростанні шість футів і чотири дюйми) 193 см).» [1]

Переклад про зріст – «при зростанні» – є грубою помилкою.

Запропонований приклад включає помилки через неуважне оформлення, що впливає на стиль усієї оповіді и враження читача від тексту:

«Six years after I had been hit in the face with a baseball bat, flown to the hospital, and placed into a coma, I was selected as the top male athlete at Denison University and named to the ESPN Academic All- America Team—an honor given to just thirty-three players across the country.» [2;12] - «Через шість років після того, як я отримав удар бейсбольною битою по обличчю, був доставлений до лікарні і пережив штучну кому, я був проголошений найкращим серед спортсменів – чоловіків Університету Денісона і став гравцем американської університетської команди ESPN – честь, якою удостоїться всього 33 гравці всій країні.» [1]

По-перше, непотрібне уточнення «спортсменів-чоловіків», адже автор-оповідач – чоловік, та зазвичай розрізняють за допомогою фемінитивів. В даному випадку підходить просто «серед спортсменів». Далі в частині речення про команду: скальковане слово – дієслово-русизм «удостоїться», а

також невірно перекладена обставина «всій країні». Ця частина речення має звучати так: «честь, яка надається лише тридцяти трьом гравцям з усієї країни».

Наступна стилістична помилка через неправильну передачу реалії оригінального тексту:

«That same year, I was awarded the university's highest academic honor, the President's Medal.» [2;12] - *«Того ж року мені присудили найвищу нагороду університету – медаль ректора.»* [1]

В даному уривку не правильно перекладена реалія, а саме назва нагороди в університеті – Президентська медаль, яку перекладач передав як «медаль ректора». Президентською медаллю нагороджуються особи, які демонструють видатні академічні, мистецькі, професійні досягнення або виняткові заслуги перед університетом. Досягнення можуть бути в будь-якій галузі, включаючи мистецтво, спорт, музику, науку чи літературу. ЦЕ загальновідома винагорода, тому переклад має бути еквівалентним аналогом, аби читач зрозумів, про що йдеться в тексті.

Приклад неуважного перекладу, через який знижується стиль написання:

«I hope you'll forgive me if this sounds boastful» [2;12] - *«Я сподіваюся, що читачі вибачать мені, якщо моя розповідь здасться їм пихатим.»* [1]

По-перше, вираз «forgive me» потрібно перекладати або «пробачать мені», або «вибачать мене». В перекладі ж ці варіанти сумістили, що вилилось у некоректний вираз «вибачать мені». По-друге, прикметник «пихатим» має стояти в жіночому роді, адже описує іменник «розповідь».

Подібна помилка трапляється і далі по тексту:

«I had never considered myself a master of the topic, but rather someone who was experimenting alongside my readers.» [2;13] - *«Я ніколи не вважав себе*

справжнім знавцем цієї теми, швидше за кимось, хто експериментував разом із читачами» [1]

Займенник «кимось» є невірним в даному реченні, адже має стояти «за когось».

Неправильно поставленого закінчення в іменнику, що впливає на враження від тексту та зниженню його стилю:

«They even painted the inside of the team truck white» [2;18] - «Вони навіть пофарбували зсередини білою фарбою вантажівка, що належала команді» [1]

Слово «вантажівка» має підлаштовуватись під правила української мови та брати належний відмінок – в даному випадку знахідний відмінок – «вантажівку». Також щоб зберегти лаконічність оригіналу, не варто було використовувати підрядне означальне. Це все можна скороти до «вантажівку команди». І останнє, що впливає на стиль, це тавтологія – «пофарбували фарбою». Слово «фарбою» можна опустити і тоді усе вийде : «Вони навіть пофарбували вантажівку команди зсередини білим.

Далі бачимо неточно перекладений фразеологізмом:

«Habits are a double-edged sword. Bad habits can cut you down just as easily as good habits can build you up, which is why understanding the details is crucial. You need to know how habits work and how to design them to your liking, so you can avoid the dangerous half of the blade.» [2;22] - «Звички – це гострий меч. Погані звички можуть призвести до деградації та занепаду так само легко, як хороші звички можуть сприяти розвитку; саме тому увага до деталей є критично важливою. Ви повинні розуміти, як працюють звички та як ви можете керувати ними для власного процвітання; це допоможе уникнути небезпечної сторони леза цього меча.» [1]

Фразеологічний вираз «a double-edged sword» в українській версії перекладений як «гострий меч» і потім розмова ведеться теж на прикладі

меча. Але для українського читача таке порівняння не є звичним, тому що аналогом, що буде еквівалентним даному фразеологізму, є вираз «дві сторони медалі».

Також запропоновано розглянути:

«Complaining about not achieving success despite working hard is like complaining about an ice cube not melting when you heated it from twenty-five to thirty-one degrees». [2;24] - *«Скарги на те, що ви не досягли успіху, незважаючи на напружену роботу, подібні до переживань з приводу того, що кубик льоду не тане при температурі від двадцяти п'яти до тридцяти одного градуса»* [1]

Та інший :

«All the action happens at thirty-two degrees.» [2;24] - *«Всі зміни стануть помітними після досягнення температури тридцять два градуси»* [1]

Упродовж даного уривку інформації на початку перекладач переробляв градуси Фагенгейту на градуси Цельсію. Але в останніх двох випадках їх не виправили і не додали ніякі позначки вимірювання, що викликає непорозуміння і незвичність для україномовного читача.

Отже, стилістичні помилки в перекладі полягають у відмінностях стилю між оригіналом і перекладом. У перекладі простежуємо активне використання тавтологій та наявність більшої кількості конструкцій, ніж оригінал. Неуважний переклад допускає використання кальки, що не є коректною в українській мові, оскільки існують вирази, що відповідають мові перекладу.

Висновки до Розділу 2

У цьому розділі ми виділили та схарактеризували наступні типи помилок. Семантичні помилки, яких припускаються перекладачі. Серед них – семантичне розширення змісту оригіналу через використання додаткових слів. Перекладач здебільшого використовує лексеми, які не відповідають значенню в оригіналі, що призводить до спотворення змісту вихідного тексту, особливо це стосується заміни значень прикметників.

Синтаксичні помилки у перекладі виникають через порушення граматичної структури або синтаксичних правил української мови, що часто призводить до спотворення змісту оригіналу. Наприклад, під час перекладу відбувається розширення структури тексту через введення вставних конструкцій, підрядних речень або зворотів. Також зустрічається зміна порядку частин складносурядних речень і заміна часових відношень, що може заплутати читача щодо часових рамок дії в тексті.

Стилістичні помилки в перекладі виражаються у відмінностях між стилем оригіналу та перекладу. В перекладі часто зустрічаються тавтології та більша кількість конструкцій, ніж в оригіналі, що знижує рівень стилістичного оформлення перекладу порівняно з оригіналом. Крім того, неуважний переклад може включати кальки, які не є прийнятними в українській мові, оскільки існують більш відповідні українські вирази.

РОЗДІЛ 3

ЗАСТОСУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ПРИЙОМІВ І ТРАНСФОРМАЦІЙ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ АДЕКВАТНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДУ КНИГИ «АТОМІС HABITS» JAMES CLEAR)

3.1. Прийоми використання еквівалентів та адаптації лексики

Як відомо, перекладачам при роботі з текстами важливо використовувати лексичні еквіваленти – слова або фрази, які точно передають значення іншомовних виразів для цільової аудиторії. Еквіваленти забезпечують точність і зрозумілість тексту, допомагаючи зберегти його зміст і структуру. Також адаптація лексики відіграє значну роль при перекладі, так як вона полягає в підборі слів, які будуть зрозумілими та типовими для носіїв мови перекладу. Тому в даному підрозділі ми розглянемо, як саме були застосовані ці прийоми при перекладі книги «Атомні звички» Джеймса Кліра.

Під час перекладацького аналізу нами було виділено наступні приклади використання еквівалентів та адаптації лексики. Наприклад:

“And this growing belief in myself rippled into the classroom as I improved my study habits and managed to earn straight A’s during my first year.” [2; 12] - «І ця віра в себе поширилася і на навчання – я покращив свої звички і в цій галузі і зміг досягти найвищих оцінок за підсумками першого року навчання» [1].

У цьому прикладі **адаптація лексики** включає заміну виразу «straight A’s» на «*найвищі оцінки*», що є більш зрозумілими для українського читача. Також фраза «rippled into the classroom» адаптована як «поширилася і на навчання», що зберігає метафоричність значення, але звучить типовіше українською мовою. Ці зміни забезпечують точність перекладу та його легкість для сприйняття.

Наступний приклад адаптації лексики – це адаптація та пошук еквівалентів серед термінології. Терміни легко відрізнити від повсякденних слів завдяки їх чітким значенням. Вони не лише називають поняття, але й уточнюють їх та відокремлюють від інших. Терміни повинні бути нейтральними, короткими та відображати суть понять. У певній галузі знань поняття та терміни систематизовані, що допомагає краще розуміти зв'язки між ними. Термін має буквально значення з мовних елементів і термінологічне значення, що відображає зміст поняття [11].

Розглянемо приклад:

“As the doctors hurried to supply me with oxygen, they also decided the local hospital was unequipped to handle the situation and ordered a helicopter to fly me to a larger hospital in Cincinnati.”[2;9] - *«Коли лікарі підключили мене до апарату штучної вентиляції легень, вони дійшли висновку, що місцева лікарня недостатньо добре обладнана для лікування такого важкого випадку, і викликали гелікоптер, щоб відправити мене до більшої лікарні в Цинциннаті»*[1].

При перекладі лексичної одиниці “oxygen” було використано еквівалент «апарат штучної вентиляції легень», який є точним медичним терміном для опису обладнання, що забезпечує подачу кисню пацієнту. Але в українській мові єдиного слова не існує, тому застосовується ряд слів, тобто переклад є й описовим. Це дозволяє чітко передати зміст написаного та уникає спотворень розуміння, беручи до уваги основну конотацію слова.

Така сама заміна терміна його еквівалентом є в такому прикладі: *“I was put into a medically induced coma and placed on a ventilator.”* [2;9] – *«Я був введений у стан штучної коми і, як і раніше, був підключений до апарату штучного дихання»*[1]. Термін «ventilator» перекладений як «апарат штучного дихання».

Інший приклад:

“As Warren Buffett says, “That’s how knowledge works. It builds up, like compound interest.”[2;22] - «Як сказав Воррен Баффет: «Ось так працюють знання. Накопичуються, як складний процес.»[1]

В даному прикладі було інтерпретовано та адаптовано вираз із економічної сфери діяльності, а саме «*compound interest*». В початковому значенні цей вираз описується як «*відсотки, які нараховуються не тільки на початкову суму інвестиції або позики, але й на відсотки, накопичені за попередні періоди. Інакше кажучи, складні відсотки означають отримання або виплату відсотків на раніше нараховані відсотки.*» [38]. Аналогічно, в цитаті використовується цей термін для опису того, як знання накопичуються і ростуть з часом. У перекладі «*compound interest*» було адаптовано до «*складного процесу*», щоб підкреслити, що знання збираються поступово і постійно збільшуються, подібно до того, як складні відсотки накопичуються на основну суму і на попередні відсотки.

Інший випадок: “*Chapter Summary*”[2; 29] – «*Резюме*»[1]. В даному випадку переклад здійснено одною лексичною одиницею, що є еквівалентною за значенням з оригіналом. Така адаптація є еквівалентом, оскільки в українській мові слово «Резюме» коротко та точно передає зміст, підсумовуючи основні моменти розділу. Це дозволяє зрозуміти, що текст містить ключові ідеї та висновки без потреби в деталізованому поясненні. Така адаптація зберігає сенс і функцію оригінального виразу, при цьому роблячи його зрозумілішим для українськомовної аудиторії.

Адаптацію для українського читача бачимо далі:

“*Brailsford and his team continued to find 1 percent improvements in overlooked and unexpected areas*”.[2; 18] - «*Брейлсфорд та його команда продовжували пошуки варіантів покращень хоча б на 1 % у всіх сферах, які раніше залишалися поза увагою чи здавалися не дуже перспективними з погляду удосконалень.*»[1]

Адаптація полягає в тому, що замість буквального перекладу «забуті і несподівані області» (*overlooked and unexpected areas*) використано більш зрозумілі та конкретні фрази: «сфери, які раніше залишалися поза увагою чи здавалися не дуже перспективними з погляду удосконалень». Це робить переклад зрозумілим для аудиторії, підкреслюючи, що команда шукала можливості для покращення навіть у тих областях, які раніше не розглядалися як потенційні для удосконалення.

Подібно в прикладі “*Goal setting suffers from a serious case of survivorship bias.*”[2; 27], що перекладено, як «Постановка цілей серйозно страждає від систематичного усунення оцінки на користь переможців»[1] бачимо використання адаптації лексики. Адаптація полягає в тому, що оригінальний термін «*survivorship bias*» було інтерпретовано як «систематичне усунення оцінки на користь переможців». Це допомагає краще зрозуміти сутність проблеми для україномовної аудиторії, пояснюючи, що фокусування тільки на успішних прикладах може призвести до спотвореної оцінки ефективності постановки цілей.

Також розглянемо це речення : “*I had double vision for weeks; I literally couldn't see straight.*”[2; 10], що було перекладено, як : «Упродовж кількох тижнів у мене двоїлося в очах; у прямому значенні слова я не міг сконцентруватися ні на чому»[1] використано еквівалент: в оригіналі стоїть вираз «*to have double vision*», яке в перекладі є виразом «*двоїтися в очах*», що є абсолютним еквівалентом, але частини мови різні – з іменника в оригіналі (*double vision*) на складене дієслово «*двоїтися в очах*» – сталий вираз.

Така ж адаптація еквівалентом є в наступній цитаті з книги:

“*I had felt like an impostor when I began writing two years earlier, but now I was becoming known as an expert on habits a new label that excited me but also felt uncomfortable*”[2; 13] - «Я відчував себе самозванцем, коли двома роками раніше починав вести блог, але тепер поступово набуваю популярності як експерт зі звичок – нова якість, яка, з одного боку, змушує мене відчувати

приємне збудження, але, з іншого боку, створює для мене певний дискомфорт.»[1]

Лексична одиниця «*impostor*» в першому своєму значенні має таку конотацію: «людина, яка видає себе за когось іншого з метою обману інших» [dictionary.cambridge.]. Але враховуючи контекст описаної ситуації, розуміємо, що мова йде не про дії з метою обману інших – суть в проблемі «синдрому самозванця», яке є ще одним із значень даної лексичної одиниці. Тому при перекладі використано еквівалент «самозванець», щоб донести проблему, про яку говорить автор зрозумілими для реципієнта словами (незважаючи на те, що взяте з англійської мови слово «*імпостор*» теж наразі використовується, але «самозванець» є більш типовим для природнім для україномовного читача та всієї загалом аудиторії, зважаючи на масовість).

Трапляється й **адаптація мовних реалій**:

“The bat smashed into my face with such force that it crushed my nose into a distorted U-shape.”[2; 8] - «Удар був такої сили, що ніс виявився зламаний у двох місцях і набув підковоподібної форми.»[1]

В оригінальному реченні використовується порівняння форми носу із літерою англійської абетки. Через відсутність такої літери в українській мові перекладач заміняє порівняння з літерою на прикметник з іменником «підковоподібна форма», що точно описує початковий зміст, тому український читач розуміє суть порівняння і може собі уявити травму автора.

Інший спосіб адаптування лексики для читача є **адаптація назв іншомовного походження**. Бачимо у прикладі:

“It wasn’t the goal of winning the Tour de France that propelled the British cyclists to the top of the sport”[2; 17] - «Так, мета перемогти в Тур де Франс був тим чинником, який привів британських велосипедистів до перемоги.»[1]

В даному випадку назву тура «*the Tour de France*» перекладено за допомогою транскрипції «Тур де Франс».

Наступним випадком адаптації назв є переклад : “*That same year, I was awarded the university’s highest academic honor, the President’s Medal.*” [2;12]

«Того ж року мені присудили найвищу нагороду університету – медаль ректора.». Тут назву найвищої нагороди університету – «*the President’s Medal*» – перекладено як «медаль ректора», тобто адаптовано під реалії університетів реципієнта лексичною одиницею «ректор», що позначає голову учбового закладу, в можливості якої входить нагородження студентів. Тому відбулася культурна адаптація для україномовного читача, так як в наших університетах не існує поняття «президента».

Останньою категорією методів адаптації лексики – це пошук еквівалентів серед **фразеологічних фраз та виразів**. Фразеологія відіграє важливу роль у мові та мовленні. Значення фразеологічних одиниць дозволяють виражати наміри автора як самостійно, так і у поєднанні з іншими мовними елементами. Фразеологізми відзначаються багатозначністю і залежністю від контексту, що необхідно враховувати при перекладі. Розглянемо випадки перекладу фразеологічних виразів в проаналізованій книзі:

1) “*I was determined not to let my injury get me down, but there were more than a few moments when I felt depressed and overwhelmed.*”[2; 11] - «Я був сповнений рішучості не дозволити травмі зломити мене, але на шляху до реабілітації було багато ситуацій, коли я відчував безнадійність і відчай.» [1]

2) “*Once your pride gets involved, you’ll fight tooth and nail to maintain your habits*”. [2; 35] - «Коли в дію вступає гордість, ми докладаємо всіх сил для того, щоб сформувані відповідні звички»[1]

3) “*People reflect your behavior back to you. The more you help others, the more others want to help you. Being a little bit nicer in each interaction can result in a network of broad and strong connections over time.*”[2; 22] - «Люди платять вам тією ж монетою.Що більше ви допомагаєте іншим, то більше допомагають вам»[1]

4) “*The frustration of a traffic jam. The weight of parenting responsibilities. The worry of making ends meet. The strain of slightly high blood pressure. By themselves, these common causes of stress are manageable. But when they persist for years, little stresses compound into serious health issues.*”[2; 22] - «Роздратування через затори на дорозі. Тягар батьківських обов’язків. Думки, як звести кінці з кінцями. Хвилювання через злегка підвищений тиск. Сама собою кожна із цих загальновідомих причин стресу контролюється. Однак розтягнені у часі маленькі стреси об’єднуються в серйозні проблеми зі здоров’ям»[1]

Отже, під час перекладацького аналізу тексту з’ясовано, що в усіх виокремлених випадках переклад здійснено точно та використано українські еквіваленти фразеологічних одиниць, що використані в оригіналі тексту. Для перекладу іншомовних термінів, використано описовий переклад, оскільки однослівний варіант не властивий для української мови. Зміст перекладених фразеологізмів співпадає з оригіналом та адаптований під читача за допомогою виразів, що є типовими і знайомими саме для українського реципієнта.

3.2. Трансформація синтаксичних структур

В українській та англійській мовах є унікальні елементи граматики, що ускладнюють переклад, такі як герундій, що відсутній в українській мові, число іменника, що іноді не співпадає, так само як і гендерні форми, та узгоджування часів і самі граматичні конструкції речень. Для подолання цих

труднощів використовуються граматичні трансформації, щоб адаптувати структуру речення до норм мови перекладу. Процес перекладу може вимагати граматичних заміни, таких як зміна з безособових конструкцій на повні речення або з повних на неповні речення.

У даному підрозділі під час перекладацького аналізу ми зосередимося на тому, як були трансформовані синтаксичні структури під час перекладу книги «Атомні звички» Джеймса Кліра.

Першим прикладом є **граматична заміна**:

“All the action happens at thirty-two degrees.”[2; 24] - «Всі зміни стануть помітними після досягнення температури тридцять два градуси» [1]

В даному прикладі застосовується зміна числа іменника згідно з адаптацією українською мовою: в англійському оригіналі стоїть «*action*» в однині, так як не потребує множини через прислівник «*all*» та визначеного артикля «*the*» згідно з правилами англійської мови. В перекладі застосовується заміна однини множиною : «*всі зміни*» та дієслово, відповідно, узгоджується з множиною – «*стануть*» замість «*happens*».

Також в даному перекладі застосовується **додавання**, тобто розширення речення, а саме в перекладі обставини: «*після досягнення*» та «*температури*». В оригіналі обставина коротка та говорить лише про градуси. Але в адаптації для українського читача та після узгодження з мовою перекладу було додано іменник «*досягнення*» та «*температура*» для розуміння цільовою аудиторією.

Наступний приклад заміни:

“A handful of problems arise when you spend too much time thinking about your goals and not enough time designing your systems.”[2;27] - «Якщо ви проводите занадто багато часу в роздумах про цілі та приділяєте

недостатньо часу побудові систем, у вас може виникнути багато проблем»
[1]

В оригіналі обраного уривку підметом є складений іменник «*A handful of problems*», яке виконує дію – «*arise*», та це є головною частиною складнопідрядного речення і стоїть на початку. В перекладі підрядна частина стоїть на початку речення, тобто відбулася перестановка головної та підрядної частин речення. А головна частина стала безособовим реченням з умовним підтекстом – це є **синтаксичною заміною**.

Далі звертаємо увагу на синтаксичні заміни:

“Goals are good for setting a direction, but systems are best for making progress.”[2;26] - *«Цілі чудово підходять для того, щоб задавати напрямок, але системи – найкращий варіант для того, щоб досягти прогресу»*[1]

В оригіналі речення є повним, але в перекладі відбувається заміна на неповне речення без присудка.

“WHY IS IT so easy to repeat bad habits and so hard to form good ones?”[2; 31] - *«Чому так просто повторювати погані звички і так складно – добрі?»*
[1]

В даному випадку так само в перекладі речення стає неповним – пропуск присудка, щоб уникнути повтору, який не є типовим для мови реципієнта.

Подібний приклад зміни синтаксису:

“The goal is not to run a marathon, the goal is to become a runner.” [2; 35]
- *«Ціль – не пробігти марафон, ціль – стати бігун.»*[1]

У перекладі українською мовою підмет і присудок розділяються за допомогою тире, але присудки виражені дієсловами в початковій формі, тобто в інфінітиві.

Знайдено також заміни члену речення на підрядну частину:

“They even painted the inside of the team truck white”[2; 18] - *«Вони навіть пофарбували зсередини білою фарбою вантажівка, що належала команді»*[1]

У початковому реченні є фраза *«team truck»*, де слово *«team»* виступає як означення для головного слова *«truck»*. В перекладі це означення перефразовано та адаптовано під норми української мови за допомогою підрядної означальної частини *«що належала команді»*

Так само в наступній парі речень:

“This leads us to outcome-based habits.”[2; 32] - *«Це призводить до звичок, які базуються на результатах.»*[1]

Означення з оригінального речення *«outcome-based»* перетворюється на підрядну означальну частину складнопідрядного речення: *«які базуються на результатах»*.

Наступний приклад граматичної заміни:

“When my mom and I landed on the roof of the hospital, a team of nearly twenty doctors and nurses sprinted onto the helipad and wheeled me into the trauma unit”. [2; 9] - *«Коли гелікоптер з нами приземлився на дах лікарні, на майданчику вже чекала команда приблизно з двадцяти лікарів та медсестер, які повезли мене до травматологічного відділення»*. [1]

В даному випадку в реченні англійською мовою дія в підрядній та головній частині відбувається паралельно : *«When ... landed»*, *«sprinted»*. В перекладі час прибуття і поява докторів змінюється – *«вже чекала команда»*, тобто дія в головному реченні відбулася до дії в підрядній частині – це граматична заміна часів.

Є випадки заміни герундія, наприклад :

“Complaining about not achieving success despite working hard is like complaining about an ice cube not melting when you heated it from twenty-five to thirty-one degrees.”[2; 24] - «Скарги на те, що ви не досягли успіху, незважаючи на напружену роботу, подібні до переживань з приводу того, що кубик льоду не тоне при температурі від двадцяти п’яти до тридцяти одного градуса» [1]

В оригіналі стоїть герундій *«complaining»*, але в українській мові такого поняття не існує в граматиці. Тому в перекладі використано іменники «скарги» та «переживання».

Також в реченні : *“However, once your habits are established, they seem to stick around forever—especially the unwanted ones.”*[2; 31] – «Так чи інакше, після того, як звички сформувалися, здається, що вони залишаться з вами назавжди, особливо ті, які є небажаними.»[1]

Тут в оригіналі автор робить виокремлення частини інформації з речення за допомогою тире для звернення уваги читача. Але в перекладі такого виділення немає.

Розглянемо наступну цитату:

“The system of a dictatorship has a very different set of beliefs like absolute authority and strict obedience”[2; 34] - «Диктаторська система заснована на принципово іншому наборі переконань – таких як абсолютна влада та повне послух.»[1]

В перекладі використано виокремлення за допомогою тире задля звернення уваги реципієнта.

Наступною категорією трансформацій речень при перекладі є **додавання**.

“And yet it is likely that this time next year you’ll be doing the same thing rather than something better.” [2;31] - « I все ж таки ймовірно, що в цей же

час через рік ви, швидше за все, дотримуватиметеся існуючих звичок, ніж почнете робити щось нове»[1]

В оригіналі стоїть фраза «*rather than something better*», що дослівно перекладається, як «*ніж щось краще*». При перекладі ця частина речення була розширена, тобто відбулося додавання членів речення, яких немає в оригіналі: «*ніж почнете робити щось нове*». В даному випадку додано присудок «почнете», виражене дієсловом в майбутньому часі, та додаток, виражений дієсловом в початковій формі «робити».

Приклад заміни та додавання:

“*I hope you’ll forgive me if this sounds boastful*”[2; 12] - «Я сподіваюся, що читачі вибачать мені, якщо моя розповідь здасться їм пихатим.»[1]

Займенник «you» замінений в перекладі на «читачі» та займенник «*this*» випадає та додається розширена версія змісту – «моя розповідь». Це робиться для розуміння сенсу речення та згідно з контекстом.

А також:

“*It’s something very different to say I’m the type of person who is this.*”[2;35] - «А можна сказати (і це прозвучить зовсім інакше!): я людина, яка за своєю суттю є такою»[1]

В перекладі частину «*very different*» поставлено у дужки із знаком оклику, щоб звернути увагу читача на наступні слова автора.

Останній проаналізований приклад додавання членів речення:

“*In a fraction of a second, I had a broken nose, multiple skull fractures, and two shattered eye sockets.*”[2;8] - «Таким чином, за якусь частку секунди, я отримав зламаний ніс, кілька тріщин у черепі та переломи обох очних ямок» [1]

В перекладі додано вставну конструкцію «таким чином», яка робить акцент для читача на тому, що розповідь завершена та інформація підсумовується. Такі словосполучення є типовими для україномовного реципієнта.

Крім додавання трапляється і **видалення членів речення**:

“I set goals for the grades I wanted to get in school, for the weights I wanted to lift in the gym, for the profits I wanted to earn in business.”[2; 26] - «Я ставив собі цілі щодо оцінок, які хотів отримати у школі, ваги, яку хотів підняти у спортзалі, щодо доходів, які хотів отримати від бізнесу.»[1]

В оригінальному реченні в означальних частинах присутній підмет, виражений займенником «I». Але в перекладі підмети видаляються та ці означення стають підрядними означальними частинами складнопідрядного речення із сполучником «які».

Приклад видалення :

“In reality, the results of our efforts are often delayed”[2; 25] - «Проте насправді наші зусилля часто дають відкладений ефект.»[1]

В оригіналі говориться про «результати наших досягнень» – «*the results of our efforts*», що є складеним підметом в даному реченні. В перекладі слово «*results*» видалено, адже воно не є обов’язковим для змісту.

Наступною категорією зміни граматичних та синтаксичних структур є застосування **перестановки членів речення**:

“And I knew that if things were going to improve, I was the one responsible for making it happen.”[2; 11] - «I усвідомлював, що єдиною людиною, яка могла досягти позитивних змін, був я сам.»[1]

При перекладі частини речення про «досягнення змін» та їх виконавця були змінені місцями. Також в англійському реченні початковий акцент

робиться на знанні (I knew), тоді як в українському реченні увага зосереджується на усвідомленні (усвідомлював) і на тому, хто відповідальний за зміни (я сам). Таким чином, перестановка допомагає передати ту ж саму думку, але у більш звичному для української мови порядку.

Також якщо розглядати синтаксичні структури, то тут помітна **заміна**. В оригіналі застосовується умовне речення «*if things were going to improve*» з головним «*I was the one responsible for making it happen.*». В перекладі не застосовується умовність, а заміняється на підрядні частини складнопідрядного речення: з'ясувальне «*що єдиною людиною*» та означальне «*яка могла досягти позитивних змін*» до іменника «*людиною*».

Додатковий приклад перестановки членів речення:

“*Anyone can convince themselves to visit the gym or eat healthy once or twice, but if you don't shift the belief behind the behavior, then it is hard to stick with long-term changes.*”[2;35] - «*Людина може переконати себе один чи два рази сходити в спортзал або спробувати правильно харчуватися, але якщо зміна поведінки не стоїть зміна переконань, вам буде складно зберегти ці зміни в довгостроковій перспективі*»[1].

В даному випадку обставина «*once or twice*» при перекладі міняє своє положення в реченні.

Також застосовуються **заміна частин мови**: в оригіналі підметом є займенник «*anyone*», який в перекладі перетворюється на іменник «*людина*». Крім цього, заміни членів речення: «*but if you don't shift the belief behind the behavior*» та переклад «*але якщо зміна поведінки не стоїть зміна переконань*». В оригіналі підметом є займенник «*you*» та присудком «*don't shift*» (допоміжне дієслово та дієслово самої дії). При перекладі підметом становиться складний іменник «*зміна поведінки*», а узгодження з додатком «*зміна переконань*» взагалі відсутня. Також **заміна синтаксичних структур**: оригінальне «*then it is hard to stick with long-term changes.*» є безособовим

реченням з підметом «*it*», що не є типовим для української мови. Тому ця частина перекладена за допомогою додавання займенника «*вам*» – «*вам буде складно зберегти ці зміни в довгостроковій перспективі.*»

Серед замін зустрічається і **зміна числа іменника**, наприклад:

“*By the time I graduated, I was listed in the school record books in eight different categories.*” [2;12] - «*На момент закінчення навчання я був внесений до книги рекордів коледжу у восьми різних категоріях.*»[1]

В оригіналі іменник стоїть у множині, але при перекладі перефразовано і змінено на однину.

Приклад перестановки:

“*Despite our best intentions, unhealthy habits like eating junk food, watching too much television, procrastinating, and smoking can feel impossible to break.*” [2;31] - «*Незважаючи на найкращі наміри, іноді складається відчуття, що такі шкідливі звички, як вживання нездорової їжі, нескінченне сидіння біля телевізора...*»[1]

В оригіналі відчуття неможливості подолання шкідливих звичок стоїть в кінці речення, але у перекладі воно змінює своє положення та додається прислівник часу «*іноді*».

Переставляються частіше за всіх обставини: “*I became painfully aware of how far I had to go when I returned to the baseball field one year later.*” [2;11] – «*Болюче усвідомлення того, як багато труднощів мені ще треба було подолати, прийшло через рік, коли я повернувся на бейсбольне поле*»[1]. Оригінальна та перекладена українською мовою обставини стоять на різних позиціях в реченні.

“*I remained unconscious and unable to breathe on my own as she held my hand during the flight.*” [2;9] – «*Під час польоту вона тримала мене за*

руку,але я не приходив до тьми і не міг дихати самотійно.»[1] – обставина в перекладі стоїть на першому місці, тому акцент робиться саме на місці дії.

Останній приклад перестановки частин речення :

“It took more than a month, but my eyeball did eventually return to its normal location.”[2;10] - «Зрештою око повернулося на місце,але цей процес зайняв більше місяця.»[1]

В оригіналі та перекладі речення є складносурядними із сполучником «але». Проте в оригіналі увага приділяється саме результату – поверненню ока на місце. В перекладі акцент змінюється з вилікування на часові рамки цього процесу.

Отже, перекладацький аналіз тексту дав змогу з’ясувати, що під час перекладу використано такі трансформації як зміну числа іменника згідно з адаптацією українською мовою, а також використання прийому додавання, тобто розширення речення, а саме в перекладі обставини, оскільки в адаптації для українського читача та після узгодження з мовою перекладу переклад часто додає лексеми для розуміння цільовою аудиторією. Також простежуємо й синтаксичні заміни. Наприклад, перестановка головної та підрядної частин речення у перекладі, де головна частина може трансформуватися у безособове речення з умовним підтекстом. Зокрема, у перекладі українською мовою підмет і присудок розділяються за допомогою тире, де присудки виражені дієсловами в початковій формі, тобто в інфінітиві, оскільки конструкція «noun+is+verb) не властива українській мові.

3.3. Стилiстичнi стратегii перекладу

Стилiстичнi стратегii перекладу спрямованi на збереження стилiстичних особливостей оригiнального твору, враховуючи культурнi,

мовні та жанрові нюанси. Використання цих стратегій дозволяє перекладачеві передати не тільки зміст, але й емоційну забарвленість, авторський стиль та індивідуальні особливості тексту. Це особливо важливо при перекладі літературних творів, де важливо зберегти атмосферу, ритм і художні засоби, використані автором. Але проаналізована книга не належить до художнього стилю, проте є винятки протягом твору. [За допомогою перекладацького аналізу визначимо вид стратегій, використаний автором перекладу.](#)

Перший вид стилістичних стратегій – це збереження фразеологічності та ідіоматичності. Оригінал твору містить фразеологічні та сталі вирази, які потребують не стільки перекладу, скільки пошуку еквівалентів для україномовного читача та збереження стилістики розповіді. Ось декілька прикладів:

“People reflect your behavior back to you. The more you help others, the more others want to help you. Being a little bit nicer in each interaction can result in a network of broad and strong connections over time.”[2; 22]

«Люди платять вам тією ж монетою.Що більше ви допомагаєте іншим, то більше допомагають вам» [1]

В даному прикладі перекладач використав фразеологічний вислів мови реципієнта, хоча в оригіналі фраза не є стилістично забарвленою. Це прикрашає мову твору та передає зміст сказаного так само зрозуміло, бо вислів є типовим і поширеним.

“The worry of making ends meet.” [2;22] – *«Думки, як звести кінці з кінцями.»*[1]

Тут автор використовує англійський сталий фразеологічний вислів “to make ends meet”, який має чіткий еквівалент в українській мові – «зводити кінці з кінцями», що перекладач і використав. Стилістика розповіді зберігається та зміст висловлювання передається без спотворень.

“I’m not a morning person”[2; 36] – «*Я погано розумію вранці.*»[1]

Сталий вислів “to be a morning person” означає людину, яка вранці почуває себе енергійно та висипається. [Cambridge dictionary]. В перекладі відсутня фразеологія, але передається зміст, враховуючи контекст розповіді. Переклад адаптовано під зміст, описовий спосіб.

“I was determined not to let my injury get me down, but there were more than a few moments when I felt depressed and overwhelmed.” [2;11] - «*Я був сповнений рішучості не дозволити травмі зломити мене, але на шляху до реабілітації було багато ситуацій, коли я відчував безнадійність і відчай.*» [1]

Випадок перекладу сталого вислову, що в мові оригіналу походить з фразового дієслова. В перекладі адаптовано стилістично забарвленим виразом з дієсловом «зломити».

Наступною стилістичною стратегією перекладу даної книги є перед стилістичних фігур.

Переклад з використанням епітетів:

“Accomplishing one extra task is a small feat on any given day, but it counts for a lot over an entire career.”[2; 22] - «*Виконання одного додаткового завдання у будь-який конкретний день не потребує героїчних зусиль, але набуває величезної ваги упродовж усієї кар’єри.*»[1]

В оригіналі автор використовує метафору, що одне додаткове завдання є маленьким подвигом (“small feat”). В перекладі зміст цього речення передається за допомогою антонімічного перекладу («не потребує героїчних зусиль» vs “is a small feat”), в якій використовується яскравий епітет «героїчний». Також передача змісту наступної частини складносурядного речення за допомогою епітета «величезний». Обидва використані епітети мають гіперболічний відтінок.

“Few things can have a more powerful impact on your life than improving your daily habits.”[2; 31]- *«Небагато речей здатні так серйозно впливати на життя, як вдосконалення щоденних звичок.»*[1]

Переклад епітетів:

“As each semester passed,I accumulated small but consistent habits that ultimately led to results that were unimaginable to me when I started.”[2;12] - *«У міру проходження кожного семестру я накопичував незначні, але постійні звички, які зрештою призвели до результатів, про які я не смів навіть мріяти на початку навчання.»*[1]

В даному уривку епітети “small”, “consistent”, “unimaginable” були перекладі за допомогою аналогів «незначні», «постійні» та за допомогою описового способу «не смів навіть мріяти». Останнє має таку саму функцію гіперболізації, що й оригінальний епітет.

Серед адаптацій стилістичних фігур трапляються випадки перекладу з використанням порівнянь:

“For example, for the first time in my life, I made it a habit to lift weights multiple times per week, and in the years that followed, my six-foot-four-inch frame bulked up from a featherweight 170 to a lean 200 pounds.”[2; 12]- *«Наприклад, вперше життя я ввів у звичку кілька разів на тиждень піднімати штангу і протягом наступних років істотно додав у вазі, перетворившись з легкої як пір’їнка молоді людини вагою 77 кг на атлетично складеного чоловіка вагою 90 кг (при зростанні шість футів і чотири дюйми) 193 см).»*[1]

В оригіналі стоїть метафора: автор говорить, що він був «пір’їнка» (“bulked up from a featherweight”). В перекладі ця метафора перетворилася на порівняння («легка як пір’їнка молода людина»).

Також трапляються випадки зберігання метафори оригіналу твору:

“Habits are a double-edged sword. Bad habits can cut you down just as easily as good habits can build you up, which is why understanding the details is crucial.”[2;22] - *«Звички – це гострий меч. Погані звички можуть призвести до деградації та занепаду так само легко, як хороші звички можуть сприяти розвитку; саме тому увага до деталей є критично важливою»*. [1]

У даному прикладі зберігається метафора «звички – це гострий меч». Крім цього, перекладач залишив антонімічну пару. “Cut down” & “build up” – два фразових дієслова з оригіналу тексту, що протиставляються один одному. «Призвести до деградації» та «сприяти розвитку» – розширена версія перекладу за допомогою описового методу, адже в мові реципієнта немає фразових дієслів, як в англійській мові).

The more you think of yourself as worthless, stupid, or ugly, the more you condition yourself to interpret life that way. You get trapped in a thought loop. The same is true for how you think about others”[2;22] - *«Щобільше ви думаєте про себе як про нікчемну, дурну або незугарну людину, то більше накручуєте себе сприймати життя саме в такий спосіб. Ви опиняєтеся у мисленнєвій пастці. Те саме стосується й того, як ви думаєте про інших»*. [1]

В даному випадку також зберігається метафора, а саме переклад фрази «to get trapped in a thought loop» як «потрапити у мисленнєву пастку», яка також включає у себе епітет «мисленнєва».

Приклад збереження метафор:

“Learning one new idea won’t make you a genius, but a commitment to lifelong learning can be transformative. Furthermore, each book you read not only teaches you something new but also opens up different ways of thinking about old ideas.”[2; 22]- *«Ознайомлення з однією новою ідеєю не зробить із вас генія, але прагнення навчатися упродовж усього життя змінюватиме вас. До того ж кожна прочитана книжка не лише навчає нового, а й також дає можливість подивися інакше на старі ідеї»*[1]

В перекладі зберігається використання метафор автора, а також персоніфікація.

Перекладач також зберігає стилістичну та емоційну забарвленість слів, наприклад:

“He choked back tears as he explained to my sister that he would miss her eighth-grade graduation ceremony that night.”[2;9] - *«Він насилу стримував сльози, коли пояснював сестрі, що того вечора не зможе бути присутнім на урочистості, присвяченій закінченню нею восьмого класу»*[1]

Фразу з оригіналу тексту «choked back tears» було перекладено як «стримував» та щоб додати такий самий емоційний та конотаційний відтінок як у дієслова «to choke», було додано прислівник «насилу».

“One of my classmates took the shirt off his back and handed it to me”[2;8]- *«Один із моїх однокласників зірвав із себе футболку і простягнув мені»*[1]

Дієслово «take off» перекладено за допомогою емоційного дієслова «зірвати», що передбачає, що футболка була різко та швидко знята задля допомоги другу. Таким чином перекладач передає атмосферу розповіді, враховуючи контекст ситуації з тексту.

Наступною категорією є використання персоніфікацій в перекладі:

“Immediately, a wave of swelling surged throughout my head”[2;8] – *«Безпосередньо після удару у мене почав розвиватися набряк мозку»* [1]- *“My body was unable to handle the rapid swelling in my brain and I lost consciousness before the ambulance arrived.”*[2;9] – *«Мій організм був не в змозі впоратися з набряком мозку, що швидко поширювався, і я знепритомнів ще до прибуття швидкої допомоги.»*[1]

“My eyeball bulged out of the socket, held precariously in place by my eyelid and the optic nerve attaching my eye to my brain”[2; 10] – *«Очне яблуко*

випнулося з очної ямки і трималося на місці тільки за рахунок століття і зорового нерва, що з'єднує око з мозком.» [1]

В останньому випадку, окрім збереження персоніфікації, зберігається також стилістична забарвленість дієслова: «bulge out» перекладено як «випнутися».

Подібно персоніфікації в перекладі:

“Once your pride gets involved, you’ll fight tooth and nail to maintain your habits.” [2; 35] - «Коли в дію вступає гордість, ми докладемо всіх сил для того, щоб сформувати відповідні звички»[1]

Крім того, що в перекладі зберігається персоніфікація, в даному випадку адаптується фразеологічний вислів «to fight tooth and nail» як «докладати всіх зусиль», що також є по собі збереженою гіперболізацією

Спостерігаємо стилістичну стратегію в проаналізованому перекладі є – збереження градації:

“Instead, a long series of microaggressions and daily aggravations slowly multiply until one event tips the scales and outrage spreads like wildfire.” [2; 22] - «Натомість тривала серія незначних конфліктів і щоденних загострень повільно накопичуються, доки остання крапля не переповнить чашу й обурення спалахує і шириться незгірше від лісової пожежі.»[1]

Крім того, що в перекладі зберігається прийом градації, тобто наростання напруження від початку до піку в кінці, тут передано також фразеологізм «to tip the scales» еквівалентом «остання крапля не переповнить чашу». Порівняння «like wildfire» передається у перекладі твору.

Збереження порівнянь:

“You can imagine them like the layers of an onion.” [2; 31] - «Можна порівняти ці рівні із шарами цибулини»[1]

В даному випадку порівняння перекладено буквально, адже є типовим та не містить незрозумілих українським реципієнтам реалій.

Отже, під час стилістичного перекладу фразеологізмів та ідіом перекладач здебільшого вдається до заміни їх відповідниками у мові перекладу. Проте англійські фразеологізми почасти не мають еквівалентів в українській мові й перекладач використовує різноманітні стилістичні фігури: метафори, порівняння, персоніфікації, а також прийом описового перекладу, для збереження змісту тексту.

Висновки до Розділу 3

У цьому розділі ми простежуємо використання точного перекладу з використанням українських відповідників у перекладі фразеологічних одиниць, що зустрічаються в оригінальному тексті, а також іноземних термінів, що перекладено описовим способом, оскільки однословні варіанти не характерні для української мови. Зміст перекладених фразеологізмів повністю відповідає оригіналу та адаптований для українського читача за допомогою виразів, знайомих і зрозумілих саме українській аудиторії.

У перекладі також спостерігається зміна числа іменника відповідно до адаптації в українській мові, а також використання додаткових елементів, які розширюють речення, зокрема при перекладі обставин. Для кращого розуміння цільовою аудиторією до тексту було додано лексеми, що враховують особливості української мови. Також спостерігаються синтаксичні зміни, такі як перестановка головної та підрядної частин речення, де головна частина може перетворюватися на безособове речення з умовним підтекстом. В українському перекладі підмет і присудок часто розділяються тире, а присудки виражаються дієсловами в інфінітивній формі, оскільки конструкція "noun+is+verb" не є властивою для української мови.

Оскільки оригінальний текст містить фразеологічні та сталі вирази, які потребують не стільки прямого перекладу, скільки пошуку відповідників, які б відповідали стилю і були зрозумілими україномовному читачу. Під час стилістичного перекладу фразеологізмів та ідіом перекладач зазвичай використовує відповідники в українській мові. Проте деякі англійські фразеологізми не мають прямих еквівалентів в українській мові, тому перекладач вдається до використання стилістичних фігур, таких як метафори, порівняння, персоніфікація, або описового перекладу для збереження змісту та стилістики тексту.

ВИСНОВКИ

У першому завданні нами з'ясовано, що феномен перекладацької помилки полягає у ненавмисному порушенні мовної норми, що не відповідає оригінальному тексту та цілям перекладу, викликаючи відхилення від норм еквівалентності й адекватності. Причини таких помилок можуть бути пов'язані з мовною системою, компетенцією перекладача або особливостями тексту. Аналіз цих причин є важливим кроком до покращення якості перекладу, забезпечуючи його максимальну відповідність оригіналу та підвищення професійного рівня перекладацької діяльності. Теоретичні та практичні дослідження в цій галузі пропонують різні підходи до розуміння та подолання перекладацьких викликів.

Типологія помилок у сучасному перекладознавстві залишається дискусійним питанням через відсутність єдиного підходу. Ми вважаємо, що найповнішу типологію помилок розробив П. Куляс, хоча вона може бути розширена та доповнена новими дослідженнями. Пропоновані різними дослідниками типології перекладацьких помилок зазвичай враховують мовну систему, компетенцію перекладача та специфіку тексту. Комплексний аналіз свідчить, що сучасні класифікації помилок ґрунтуються на принципах відповідності вимогам адекватності й еквівалентності, де невідповідність між оригіналом і перекладом розглядається як помилка, пов'язана зі спотворенням змісту або порушенням мовних норм перекладу. Подальші дослідження можуть зосередитися на розширенні та уточненні існуючих типологій помилок з урахуванням нових відкриттів і тенденцій у перекладознавстві.

У другому завданні визначено, що дискурс нонфікшн являє собою систему комунікативних практик, що охоплюють різні жанри та форми висловлювань, спрямованих на передачу фактів, ідей і суб'єктивної реальності. Важливим завданням перекладу є збереження жанрового стилю нонфікшн та смислової функції на інформаційному, пізнавальному та

естетичному рівнях. Основні труднощі при перекладі нонфікшн дискурсу включають передачу фразеологізмів і сталих виразів, культурну адаптацію деталей, уникнення перекладацьких і друкарських помилок, розрізнення між перекладом і переказом, а також передачу гумору і "втрачених" жартів. Аналіз вказує на необхідність створення теоретико-методологічної бази для подальших практичних досліджень у сфері нонфікшн дискурсу.

Відповідно до третього завдання визначено наступні типи помилок. Семантичні помилки, яких припускаються перекладачі, зокрема семантичне розширення змісту оригіналу через використання додаткових слів. Перекладач часто вживає лексеми, які не відповідають значенню в оригіналі, що призводить до спотворення змісту вихідного тексту, особливо в контексті заміни значень прикметників.

Синтаксичні помилки в перекладі виникають через порушення граматичної структури або синтаксичних правил української мови, що нерідко призводить до викривлення змісту оригіналу. Наприклад, під час перекладу може відбуватися розширення структури тексту шляхом додавання вставних конструкцій, підрядних речень або зворотів. Також зустрічаються випадки зміни порядку частин складносурядних речень і заміни часових відношень, що може ввести читача в оману стосовно часових рамок подій у тексті.

Стилістичні помилки в перекладі проявляються в розбіжностях між стилем оригіналу та перекладу. В перекладі часто зустрічаються тавтології та більше конструкцій, ніж в оригіналі, що знижує рівень стилістичного оформлення перекладу порівняно з оригіналом. Крім того, недостатньо уважний переклад може включати кальки, що не відповідають українській мовній нормі, адже існують більш відповідні українські вирази.

У ході реалізації четвертого завдання ми дослідили використання точного перекладу із застосуванням українських відповідників для фразеологічних одиниць, що зустрічаються в оригінальному тексті, а також

іноземних термінів, перекладених описовим способом, оскільки однословні варіанти не характерні для української мови. Зміст перекладених фразеологізмів повністю відповідає оригіналу та адаптований для українського читача за допомогою виразів, знайомих і зрозумілих саме українській аудиторії.

У перекладі також відбувається адаптація числа іменників відповідно до норм української мови, а також додаються елементи, що розширюють речення, особливо при передачі обставин. Для полегшення сприйняття тексту цільовою аудиторією додано лексеми, які враховують особливості української мови. Спостерігаються також синтаксичні зміни, наприклад, перестановка головної та підрядної частин речення, де головна частина може перетворюватися на безособове речення з умовним підтекстом. В українському перекладі підмет і присудок часто розділяються тире, а присудки виражаються дієсловами в інфінітивній формі, оскільки конструкція "noun+is+verb" не є типовою для української мови.

У п'ятому завданні визначено, що оригінальний текст містить фразеологічні та сталі вирази, які потребують не стільки прямого перекладу, скільки підбору відповідників до стилю тексту, які будуть зрозумілими для україномовного читача. Здебільшого перекладач під час стилістичного перекладу фразеологізмів та ідіом використовує українські аналоги, проте деякі англійські фразеологізми не мають прямих відповідників в українській мові, тому перекладач вдається до використання стилістичних засобів, таких як метафори, порівняння, персоніфікація, або до описового перекладу, щоб зберегти зміст і стилістику тексту.

Загалом результати нашого дослідження можуть бути використані у наступних дослідженнях перекладу інших творів нон-фікшн літератури. Оскільки переклад нон-фікшн літератури є малодослідженим і потребує детального аналізу, перспективами подальших досліджень є вивчення культурних та метадискурсних елементів нон-фікшн літератури, які

спричиняють труднощі під час перекладу. Зокрема, детального розгляду потребує питання впливу сучасних тенденцій розвитку науки й літератури на жанр нон-фікшн, що також вимагатиме особливої уваги у перекладі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрейців І. Перекласти світ українською: як "Наш формат" шукає іноземні книги, щоб видати їх в Україні. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2019/11/7/238832/>
2. Афанасьєв О., Василенко І. Література нон-фікшн: до питання про специфіку. Філософія й гуманізм. №1. 2021. С. 4-8. URL: https://philhum.odessit.info/uploads/Fil_Hum_13_p004.pdf (Дата звернення: 10.09.2024)
3. Бацевич Ф. Основи комунікативної девіатології. Львів : ЛНУ, 2000. 236 с.
4. Бондаренко О. М. Радзієвська О. В, До проблеми перекладу англійських фразеологізмів. *Система і структура східнослов'янських мов : зб. наук. праць*. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. Вип. 3. С. 271 – 277.
5. Варикаша М. Гендерний дискурс в літературі non-fiction: монографію Донецьк, «ЛАНДОН XXI». 2013. 212 с.
6. Варикаша М. Література non-fiction: поміж фактом і фікцією // *Актуальні проблеми слов'янської філології*. 2010. Вип. XXIII. Частина 3. Інтернет-публікація. URL: <https://cutt.ly/cJBqIMF>
7. Видавці про нон-фікшн на українському ринку [Електронний ресурс]. URL: <http://www.chytomo.com/news/vidavci-pro-non-fikshn-naukraiinskomu-rinku>.
8. Волинець Н. Проблеми перекладу ненормативних лексичних одиниць у художньому тексті. *Науковий Вісник Міжнародного Гуманітарного Університету*. 2021. с.83. URL: <https://cutt.ly/CJBqEPB>
9. Воротченко В. О, Сітко А. В. Нон-фікшн як особливий феномен лінгвістичного перекладознавства. *Modern philological research: a combination of innovative and traditional approaches: Conference*

- Proceedings, April 27–28*. Tbilisi: Baltija Publishing, Sulkhani-Sabashvili Teaching University, 2018. P. 96–99.
10. Гудзенко А. В. Лексико-семантичні помилки перекладу уривку з твору Франца Кафки «Перевтілення». Науково-практична конференція. Полтава, 2023. С. 35 – 38.
 11. Дем'янчук Ю. І. Копусно-прикладне перекладознавство як галузь прикладної лінгвістики: гносеологічний ракурс. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. № 13, 2023. С. 51 – 58.
 12. Денисова Т. Історія американської літератури. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2012. 487 с.
 13. Еквівалентні відповідності і терміни. URL: <https://www.azurit.kiev.ua/uk/2017/07/25/ekvivalentni-vidpovidnosti-i-termini/>
 14. Етимологічний словник української мови. URL: <http://ukraineclub.net/etymologichnyii-slovnyk-ukraiinskoii-movy>
 15. Зінуква Н. В. Типологія помилок в усному професійному перекладі. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. Серія «Філологічні науки». 2021, № 2 (22). С. 239 – 248.
 16. Ігнатенко В. Д. Критерії оцінювання рівня сформованості компетентності в анотативному і реферативному видах письмового перекладу з французької мови на українську. *Молодий вчений*, 2015. № 11 (26). Ч. 3. С. 22 – 26.
 17. Козаченко І. В. Особливості перекладу неологізмів англійської мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного ун-у*. Сер. : Філологія. 2016 № 25 Т. 2. С. 166 – 168.
 18. Колінко. О. Нон-фікшн як особливий феномен сучасної белетристики. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія «Філологія». 2016 № 24 том 2. С. 74-77. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&

[S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvmgu_filol_2016_24%282%29_24](#)

19. Кондратенко Н. В. Дискурсивна парадигма досліджень художнього тексту. *Записки з романо-германської філології*. 2015. Вип. 1 (34). С. 60 – 65.
20. Косюк О. Особливості дослідження нон-фікшн у сучасному інформаційному просторі. *Вчені записки*. 2021. URL: http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/4_2021/part_3/35.pdf
21. Куляс П. Типологія помилок: підручник-монографія. Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 464 с.
22. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. К. : Академія, 2007. Т. 1. 624 с.
23. Лозинська Л. Ф., Мартинова Т. І. Лексико-семантичні особливості помилок у процесі перекладу. *Вісник науки та освіти*. 2023 № 11 (17). С. 246 – 253.
24. Маньковська Я., Козуб Л. С. Типові перекладацькі помилки та шляхи їх подолання. *Zbiór raportów naukowych*. С. 84 – 86.
25. Нагорна М. Основні шляхи перекладу фразеологізмів українською мовою. *Наука. Освіта. Молодь*. Вип. 2. 2016., с. 46-48.
26. Нон-фікшн. Бібліотека ім.. Купріна. URL: <https://bibl10.wixsite.com/kuprina/post/non-fiction>
27. Осіпчук Н. В., Весоловський О. В. Лексико-семантичні помилки у процесі перекладу. *Вісник науки та освіти*. 2023 № 11(17) С. 289 – 298
28. Пасічняк Б. М. Поняття адаптації в перекладі. Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки: матеріали IV Всеукраїнського науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 15 травня 2020 року). Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2020. С. 590 – 593.
29. Пилипців О. Сучасний нонфікшн: проблеми перекладу (на матеріалі видань «Нашого формату»). Львів, 2022. 43 с.

30. Попович М. Поняття «дискурс у метафоричному та логіко-лінгвістичному розуміння. Філософська думка. 2003. № 1. С. 27 – 36.
31. Світлична О. Р. Критерії оцінювання усного двостороннього професійно орієнтованого перекладу, результати експериментального навчання. Мова і культура, 2011, № 14, Т. 1. С. 409 – 416.
32. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля. К, 2011. 844 с.
33. Сітко А. Особливості відтворення текстів жанру нон-фікшн. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. URL: http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v59/part_3/35.pdf
34. Сітко А. В., Струк І. В. Адекватність і еквівалентність у перекладі мовних особливостей. *Sciences of Europe*. Praha. 2016. URL: <http://er.nau.edu.ua:8080/handle/NAU/24368>
35. Солдатова Л.П. Актуальність сутності дискурсу як необхідності. *Актуальні проблеми філології та американські студії: Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції*. 21-23 квітня 2010р.: В 2т. Т. 2/ За заг.ред. А.Г.Гудманяна , О.Г.Шостак. К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2010. с. 317 – 320.
36. Хорошун О. Американська документальна література у сучасних лінгвістичних дослідженнях. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/26730/1/%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%20АМЕРИКАНСЬКА%20ДОКУМЕНТАЛЬНА%20ЛІТЕРАТУРА%20У%20СУЧАСНИХ%20ЛІНГВІСТИЧНИХ%20ДОСЛІДЖЕННЯХ.pdf>
37. Юферева О. В. Наративні тенденції сучасної української тревел-журналістики в соціокультурній перспективі (на матеріалі журналу «Мандри». *Наукові записки Інституту журналістики* Т. 53. 2013. С. 51 – 55.
38. Яблочнікова В. О. Перекладацька адекватність та еквівалентність. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія, 2019. №38 Т. 1. С. 177 – 179

39. Baines L., Fisher J. Teaching Challenging Texts: Fiction, Non-fiction, and Multimedia. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=Pwg857R9dCEC&oi=fnd&pg=PR7&dq=The+translating+non-fiction+literature.&ots=JkhJdW83Wj&sig=vwEDGo1p9Lyfk1jb42EvUQqu8dQ&redir_esc=y#v=onepage&q=The%20translating%20non-fiction%20literature.&f=false
40. Bertić Martina. Translation of Non-fiction. Literary Translation. 2015. URL: https://www.academia.edu/10280316/_Translation_of_Non_fiction_Literary_Translation_2015_in_English (Дата звернення 10.09.2024).
41. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/uk/dictionary/english/impostor>
42. Freeman, Evelyn B., and Barbara A. Lehman. Global Perspectives in Children's Literature. Allyn and Bacon, Boston, 2001, 136 p. 10. Kelly, W., & Ben, V. W. The Routledge Handbook of Literary Translation. Oxfordshire: Routledge, 2019. 604 p.
43. House J. Translation quality assessment: Past and present. Translation: A multidisciplinary approach. Palgrave Macmillan, London 2014.
44. Job Jennifer and Mary Ruth B. Coleman The Importance of Reading in Earnest: Non-Fiction for Young Children. URL: https://www.researchgate.net/publication/303554648_The_Importance_of_Reading_in_Earnest_Non-Fiction_for_Young_Children (Дата звернення 25.09.2024).
45. Kharchenko O. V. Longreads, nonfiction books and literature journalism. URL: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/5_2022/part_2/44.pdf
46. Losman D. Translating Non-fiction. URL: https://www.academia.edu/112742942/Translating_non_fiction

47. Makoushina, J. Translation Quality Assurance Tools: current state and future approaches. TC 2007.
48. Metadiscourse in English and Swedish Non-fiction Texts and their Translations Jennifer Herriman. URL: https://www.researchgate.net/publication/286102127_Metadiscourse_in_English_and_Swedish_Non-fiction_Texts_and_their_Translations
49. Nida E. Toward a science of translating. Leiden, 1964. 334 p.
50. Saunders-Smith G. Non-Fiction Text Structures for Better Comprehension and Response. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=-CQuwfUtEzcC&oi=fnd&pg=PR4&dq=The+translating+non-fiction+literature.&ots=2wrRCWbtBM&sig=ehgg1h4MWQrVJEiZ63mPc3av-64&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
51. The Power of Compound Interest: Calculations and Examples. URL: <https://www.investopedia.com/terms/c/compoundinterest.asp>
52. Toury G. Descriptive Translation Studies and Beyond. PA : John Benjamins Publishing, 1995. 311 p. URL: https://www.academia.edu/37123060/Gideon_Toury_Descriptive_Translation_Studies_and_Beyond_1995_John_Benjamins_Publishing_Company
53. Translation quality assurance tools. Technolex Translation Studio. URL: <https://technolex.com/articles/instrumenty-kontrolya-kachestva-perevoda.html>
54. Translation quality assurance tools. Technolex Translation Studio. URL: <https://technolex.com/articles/instrumenty-kontrolya-kachestva-perevoda.html>
55. Wakabayashi J. Translation and Modernization in East Asia in the Nineteenth and Early. URL: <https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=-s89EAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA1&dq=The+translating+non->

[fiction+literature.&ots=nE1tDgwhXX&sig=MaGeGPyqH_qq-yYR8ALxTPLx1i0&redir_esc=y#v=onepage&q=The%20translating%20non-fiction%20literature.&f=false](https://www.memoq.com/tools/translation-quality-assurance)

56. What is Translation Quality Assurance? *MemoQ*. URL: <https://www.memoq.com/tools/translation-quality-assurance>

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Клір Дж. Атомні звички: вебсайт. URL: <https://ru.scribd.com/document/702503475/%D0%90%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%BD%D1%96-%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B8>
2. Clear J. *Atomic Habits*. New York: Penguin Random House, 2018. 285 p.

ДОДАТКИ

Вибірка

1. A habit is a routine or behavior that is performed regularly—and, in many cases, automatically. Звичка – це поведінка чи дія, що регулярно повторюється, причому у більшості випадків автоматично.
2. A handful of problems arise when you spend too much time thinking about your goals and not enough time designing your systems. – Якщо ви проводите занадто багато часу в роздумах про цілі та приділяєте недостатньо часу побудові систем, у вас може виникнути багато проблем
3. Accomplishing one extra task is a small feat on any given day, but it counts for a lot over an entire career. – Виконання одного додаткового завдання у будь-який конкретний день не потребує героїчних зусиль, але набуває величезної ваги упродовж усієї кар'єри.
4. All the action happens at thirty-two degrees. – Всі зміни стануть помітними після досягнення температури тридцять два градуси
5. And I knew that if things were going to improve, I was the one responsible for making it happen. – І усвідомлював, що єдиною людиною, яка могла досягти позитивних змін, був я сам.
6. And this growing belief in myself rippled into the classroom as I improved my study habits and managed to earn straight A's during my first year. – І ця віра в себе поширилася і на навчання – я покращив свої звички і в цій галузі і зміг досягти найвищих оцінок за підсумками першого року навчання.
7. And yet it is likely that this time next year you'll be doing the same thing rather than something better. – І все ж таки ймовірно, що в цей же час через рік ви, швидше за все, дотримуватиметеся існуючих звичок, ніж почнете робити щось нове

8. And yet it is likely that this time next year you'll be doing the same thing rather than something better. – І все ж таки ймовірно, що в цей же час через рік ви, швидше за все, дотримуватиметеся існуючих звичок, ніж почнете робити щось нове.
9. Anyone can convince themselves to visit the gym or eat healthy once or twice, but if you don't shift the belief behind the behavior, then it is hard to stick with long-term changes. – Людина може переконати себе один чи два рази сходити в спортзал або спробувати правильно харчуватися, але якщо зміна поведінки не стоїть зміна переконань, вам буде складно зберегти ці зміни в довгостроковій перспективі.
10. As each semester passed, I accumulated small but consistent habits that ultimately led to results that were unimaginable to me when I started. – У міру проходження кожного семестру я накопичував незначні, але постійні звички, які зрештою призвели до результатів, про які я не смів навіть мріяти на початку навчання.
11. As the doctors hurried to supply me with oxygen, they also decided the local hospital was unequipped to handle the situation and ordered a helicopter to fly me to a larger hospital in Cincinnati. – Коли лікарі підключили мене до апарату штучної вентиляції легень, вони дійшли висновку, що місцева лікарня недостатньо добре обладнана для лікування такого важкого випадку, і викликали гелікоптер, щоб відправити мене до більшої лікарні в Цинциннаті.
12. As Warren Buffett says, "That's how knowledge works. It builds up, like compound interest." Як сказав Воррен Баффет: «Ось так працюють знання. Накопичуються, як складний процес.
13. Brailsford and his team continued to find 1 percent improvements in overlooked and unexpected areas – Брейлсфорд та його команда продовжували пошуки варіантів покращень хоча б на 1 % у всіх

сферах, які раніше залишалися поза увагою чи здавалися не дуже перспективними з погляду удосконалень.

14. By the time I graduated, I was listed in the school record books in eight different categories. – На момент закінчення навчання я був внесений до книги рекордів коледжу у восьми різних категоріях.

15. Chapter Summary – Резюме

16. Complaining about not achieving success despite working hard is like complaining about an ice cube not melting when you heated it from twenty-five to thirty-one degrees. – Скарги на те, що ви не досягли успіху, незважаючи на напружену роботу, подібні до переживань з приводу того, що кубик льоду не тане при температурі від двадцяти п'яти до тридцяти одного градуса

17. Despite our best intentions, unhealthy habits like eating junk food, watching too much television, procrastinating, and smoking can feel impossible to break. – Незважаючи на найкращі наміри, іноді складається відчуття, що такі шкідливі звички, як вживання нездорової їжі, нескінченне сидіння біля телевізора

18. Few things can have a more powerful impact on your life than improving your daily habits. Небагато речей здатні так серйозно впливати на життя, як вдосконалення щоденних звичок.

19. For example, for the first time in my life, I made it a habit to lift weights multiple times per week, and in the years that followed, my six-foot-four-inch frame bulked up from a featherweight 170 to a lean 200 pounds. – Наприклад, вперше життя я ввів у звичку кілька разів на тиждень піднімати штангу і протягом наступних років істотно додав у вазі, перетворившись з легкої як пір'їнка молодої людини вагою 77 кг на атлетично складеного чоловіка вагою 90 кг (при зростанні шість футів і чотири дюйми) 193 см).

20. Goal setting suffers from a serious case of survivorship bias. – Постановка цілей серйозно страждає від систематичного усунення оцінки на користь переможців
21. Goals are good for setting a direction, but systems are best for making progress. – Цілі чудово підходять для того, щоб задавати напрямок, але системи – найкращий варіант для того, щоб досягти прогресу
22. Habits are a double-edged sword. Bad habits can cut you down just as easily as good habits can build you up, which is why understanding the details is crucial. – Звички – це гострий меч. Погані звички можуть призвести до деградації та занепаду так само легко, як хороші звички можуть сприяти розвитку; саме тому увага до деталей є критично важливою.
23. Habits are a double-edged sword. They can work for you or against you, which is why understanding the details is essential. – Звички – це гострий меч. Вони можуть працювати і на вас, і проти вас, саме тому важливо розуміти деталі
24. Habits like exercise, meditation, journaling, and cooking are reasonable for a day or two and then become a hassle. – Такі звички, як ранкова гімнастика, медитація, ведення щоденника або готування, здаються прийнятними протягом одного – двох днів, а потім перетворюються на проблему
25. He choked back tears as he explained to my sister that he would miss her eighth-grade graduation ceremony that night. – Він насилу стримував сльози, коли пояснював сестрі, що того вечора не зможе бути присутнім на урочистості, присвяченій закінченню нею восьмого класу
26. However, once your habits are established, they seem to stick around forever—especially the unwanted ones. Так чи інакше, після того, як звички сформувалися, здається, що вони залишаться з вами назавжди особливо ті, які є небажаними.

27. I became painfully aware of how far I had to go when I returned to the baseball field one year later. – Болюче усвідомлення того, як багато труднощів мені ще треба було подолати, прийшло через рік, коли я повернувся на бейсбольне поле
28. I had double vision for weeks; I literally couldn't see straight. – Упродовж кількох тижнів у мене двоїлося в очах; у прямому значенні слова я не міг сконцентруватися ні на чому
29. I had felt like an impostor when I began writing two years earlier, but now I was becoming known as an expert on habits—a new label that excited me but also felt uncomfortable – Я відчував себе самозванцем, коли двома роками раніше починав вести блог, але тепер поступово набуваю популярності як експерт зі звичок – нова якість, яка, з одного боку, змушує мене відчувати приємне збудження, але, з іншого боку, створює для мене певний дискомфорт.
30. I had never considered myself a master of the topic, but rather someone who was experimenting alongside my readers. – Я ніколи не вважав себе справжнім знавцем цієї теми, швидше за кимось, хто експериментував разом із читачами
31. I hope you'll forgive me if this sounds boastful – Я сподіваюся, що читачі вибачать мені, якщо моя розповідь здасться їм пихатим.
32. I remained unconscious and unable to breathe on my own as she held my hand during the flight. – Під час польоту вона тримала мене за руку, але я не приходив до тями і не міг дихати самостійно.
33. I set goals for the grades I wanted to get in school, for the weights I wanted to lift in the gym, for the profits I wanted to earn in business. – Я ставив собі цілі щодо оцінок, які хотів отримати у школі, ваги, яку хотів підняти у спортзалі, щодо доходів, які хотів отримати від бізнесу.

34. I struggled with basic functions like swallowing and breathing. – Він важко справлявся з такими базовими функціями, як ковтання і дихання
35. I was determined not to let my injury get me down, but there were more than a few moments when I felt depressed and overwhelmed. – Я був сповнений рішучості не дозволити травмі зломити мене, але на шляху до реабілітації було багато ситуацій, коли я відчував безнадійність і відчай.
36. I was put into a medically induced coma and placed on a ventilator. – Я був введений у стан штучної коми і, як і раніше, був підключений до апарату штучного дихання
37. I'm not a morning person. – Я погано розумію вранці.
38. I'm terrible with directions. – Я страшенно орієнтуюсь на місцевості.
39. If you summon the energy to tidy up, then you will have a clean room—for now. – Якщо ви спрямуєте всю енергію на прибирання, незабаром у вашому розпорядженні буде чиста кімната – зараз
40. Immediately, a wave of swelling surged throughout my head. – Безпосередньо після удару у мене почав розвиватися набряк мозку.
41. Improvements are only temporary until they become part of who you are. — Всі покращення є тимчасовими, якщо вони не стають частиною особистості.
42. In 2014, my email list expanded to over one hundred thousand subscribers, which made it one of the fastest-growing newsletters on the internet. – У 2014 році кількість передплатників перевищила 100 тисяч, що зробило його одним із найшвидше зростаючих ресурсів у Мережі
43. In a fraction of a second, I had a broken nose, multiple skull fractures, and two shattered eye sockets. – Таким чином, за якусь частку секунди, я отримав зламаний ніс, кілька тріщин у черепі та переломи обох очних ямок

44. In reality, the results of our efforts are often delayed – Проте насправді наші зусилля часто дають відкладений ефект.
45. Instead, a long series of microaggressions and daily aggravations slowly multiply until one event tips the scales and outrage spreads like wildfire. – Натомість тривала серія незначних конфліктів і щоденних загострень повільно накопичуються, доки остання крапля не переповнить чашу й обурення спалахує і шириться незгірше від лісової пожежі.
46. It is not until much later that the full value of previous efforts is revealed – Залишається не так багато часу до того моменту, коли вся важливість та цінність попередніх зусиль стане очевидною
47. It often feels difficult to keep good habits going for more than a few days, even with sincere effort and the occasional burst of motivation. – Дуже часто для нас є складність дотримуватися хороших звичок довше, ніж протягом кількох днів, навіть якщо ми докладемо щирих зусиль, які супроводжуються тимчасовим вибухом мотивації.
48. It took more than a month, but my eyeball did eventually return to its normal location. – Зрештою око повернулося на місце, але цей процес зайняв більше місяця.
49. It was only when they implemented a system of continuous small improvements that they achieved a different outcome. – Те, що вони нарешті досягли перемоги, стало результатом системи послідовних невеликих покращень.
50. It wasn't the goal of winning the Tour de France that propelled the British cyclists to the top of the sport. – Так, мета перемогти в Тур де Франс був тим чинником, який привів британських велосипедистів до перемоги.
51. It's something very different to say I'm the type of person who is this. – А можна сказати (і це прозвучить зовсім інакше!): я людина, яка за своєю суттю є такою

52. Knowledge compounds. – Пізнавальна сполука
53. Learning one new idea won't make you a genius, but a commitment to lifelong learning can be transformative. Furthermore, each book you read not only teaches you something new but also opens up different ways of thinking about old ideas. – Ознайомлення з однією новою ідеєю не зробить із вас генія, але прагнення навчатися упродовж усього життя змінюватиме вас. До того ж кожна прочитана книжка не лише навчає нового, а й також дає можливість подивися інакше на старі ідеї
54. Like all aspects of habit formation, this, too, is a double-edged sword – Як і всі інші аспекти формування звичок, це теж у своєму роді обострий меч
55. Many people begin the process of changing their habits by focusing on what they want to achieve. – Багато людей починають процес змін навичок з того, що концентруються на результатах, яких вони хочуть досягти.
56. Mercifully, by the next morning my breathing had rebounded to the point where the doctors felt comfortable releasing me from the coma. – На щастя, наступного ранку моя дихальна функція відновилася, і лікарі вирішили вивести мене зі стану штучної коми
57. Most of the beliefs, assumptions, and biases you hold are associated with this level. – Більшість переконань, уявлень і схильностей пов'язані з цим рівнем
58. My body was unable to handle the rapid swelling in my brain and I lost consciousness before the ambulance arrived. – Мій організм був не в змозі впоратися з набряком мозку, що швидко поширювався, і я знепритомнів ще до прибуття швидкої допомоги.
59. My eyeball bulged out of the socket, held precariously in place by my eyelid and the optic nerve attaching my eye to my brain. – Очне яблуко випнулося з очної ямки і трималося на місці тільки за рахунок століття і зорового нерва, що з'єднує око з мозком.

60. Negative thoughts compound. – Сполука хибнопереконань
61. Of course not. – Зрозуміло, це негаразд.
62. Once you fall into the habit of seeing people as angry, unjust, or selfish, you see those kind of people everywhere. – Щойно при звичаєтеся бачити людей злими, несправедливими чи егоїстичними, саме на таких повсюдно і натрапляєте
63. Once your pride gets involved, you'll fight tooth and nail to maintain your habits. – Коли в дію вступає гордість, ми докладаємо всіх сил для того, щоб сформувати відповідні звички
64. One of my classmates took the shirt off his back and handed it to me. – Один із моїх однокласників зірвав із себе футболку і простягнув мені
65. Outrage compounds. – Сполука спротиву.
66. People reflect your behavior back to you. The more you help others, the more others want to help you. Being a little bit nicer in each interaction can result in a network of broad and strong connections over time. – Люди платять вам тією ж монетою. Що більше ви допомагаєте іншим, то більше допомагають вам. Якщо під час кожного спілкування виявляти бодай трохи більше приязні, з часом зможете створити широку й потужну мережу соціальних зв'язків.
67. Prevailing wisdom claims that the best way to achieve what we want in life —getting into better shape, building a successful business, relaxing more and worrying less, spending more time with friends and family— is to set specific, actionable goals. – Відома істина свідчить, що найкращим способом досягти того, чого ми прагнемо в житті – покращення фізичної форми, побудова успішного бізнесу, побудова позитивного мислення та скорочення переживань, можливість проводити більше часу з друзями, – є постановка чітких та досяжних цілей.
68. Productivity compounds. – Продуктивна сполука

69. Relationships compound. – Сполука спілкування.
70. Riots, protests, and mass movements are rarely the result of a single event. – Бійки, протести, масові заворушення рідко стають результатом однієї події.
71. Six years after I had been hit in the face with a baseball bat, flown to the hospital, and placed into a coma, I was selected as the top male athlete at Denison University and named to the ESPN Academic All- America Team – an honor given to just thirty-three players across the country. – Через шість років після того, як я отримав удар бейсбольною битою по обличчю, був доставлений до лікарні і пережив штучну кому, я був проголошений найкращим серед спортсменів-чоловіків Університету Денісона і став гравцем американської університетської команди ESPN – честь, якою удостоїться всього 33 гравці всій країні.
72. Stress compounds. – Стресосполука.
73. Ten years earlier, they had entered the same building on the ground floor after my sister was diagnosed with leukemia at age three. – Десятьма роками раніше вони були в цій будівлі на першому поверсі – тоді моїй трирічній сестрі поставили діагноз «лейкемія».
74. That same year, I was awarded the university's highest academic honor, the President's Medal. – Того ж року мені присудили найвищу нагороду університету – медаль ректора.
75. The alternative is to build identity-based habits. – Альтернативний варіант – побудова навичок, що базуються на ідентичності.
76. The bat smashed into my face with such force that it crushed my nose into a distorted U-shape. – Удар був такої сили, що ніс виявився зламаний у двох місцях і набув підковоподібної форми.

77. The collision sent the soft tissue of my brain slamming into the inside of my skull. – Крім того, я отримав черепно-мозкову травму – забій м'яких тканин голови та кілька тріщин у черепі.
78. The collision sent the soft tissue of my brain slamming into the inside of my skull. – Крім того, я отримав черепно-мозкову травму – забій м'яких тканин голови та кілька тріщин у черепі.
79. The effect of automating an old task or mastering a new skill can be even greater. – Ефект автоматичного виконання відпрацьованої навички чи набуття навички нової може набувати ще більшої ваги.
80. The first layer is changing your outcomes. This level is concerned with changing your results: losing weight, publishing a book, winning a championship. Most of the goals you set are associated with this level of change. – Перший шар – це зміна довгострокових цілей. Цей рівень пов'язаний із досягненням певних результатів: схуднути, написати книгу, виграти змагання. Більшість цілей, які ви собі ставите, пов'язані з цим рівнем змін
81. The frustration of a traffic jam. The weight of parenting responsibilities. The worry of making ends meet. The strain of slightly high blood pressure. By themselves, these common causes of stress are manageable. But when they persist for years, little stresses compound into serious health issues. – Роздратування через затори на дорозі. Тягар батьківських обов'язків. Думки, як звести кінці з кінцями. Хвилювання через злегка підвищений тиск. Сама собою кожна із цих загальновідомих причин стресу контролюється. Однак розтягнені у часі маленькі стреси об'єднуються в серйозні проблеми зі здоров'ям
82. The goal is not to run a marathon, the goal is to become a runner. – Ціль – не пробігти марафон, ціль – стати бігун.
83. The more pride you have in a particular aspect of your identity, the more motivated you will be to maintain the habits associated with it. – Чим

більше гордості ви відчуваєте у зв'язку з тим чи іншим аспектом вашої особистості, тим вищою буде мотивація мати звички, які сприяють удосконаленню цього аспекту

84. The more tasks you can handle without thinking, the more your brain is free to focus on other areas. – Що більше завдань ви зможете вирішувати, не замислюючись, то більше у вашого мозку можливостей зосередитися на інших сферах
85. The more you think of yourself as worthless, stupid, or ugly, the more you condition yourself to interpret life that way. You get trapped in a thought loop. The same is true for how you think about others. – Щобільше ви думаєте про себе як про нікчемну, дурну або незугарну людину, то більше накручуєте себе сприймати життя саме в такий спосіб. Ви опиняєтеся у мисленнєвій пастці. Те саме стосується й того, як ви думаєте про інших.
86. The ophthalmologist said my eye would gradually slide back into place as the air seeped out, but it was hard to tell how long this would take. – Офтальмолог сказав, що око поступово повернеться на місце в міру виходу повітря з очної ямки, але воно не могло точно сказати, скільки часу це займе.
87. The same is true for other areas of life. – Ця істина застосовна і до інших сфер життя.
88. The second layer is changing your process. This level is concerned with changing your habits and systems: implementing a new routine at the gym, decluttering your desk for better workflow, developing a meditation practice. Most of the habits you build are associated with this level. – Другий шар – це зміна процесу. Цей рівень пов'язаний із перебудовою звичок та систем: нова система вправ у спортзалі, розчищення столу для більш результативної роботи, освоєння нової медитативної практики. Більшість звичок, які ви формуєте, пов'язані з цим рівнем.

89. The system of a dictatorship has a very different set of beliefs like absolute authority and strict obedience. – Диктаторська система заснована на принципово іншому наборі переконань – таких як абсолютна влада та повне послух.
90. The team tested various fabrics in a wind tunnel and had their outdoor riders switch to indoor racing suits, which proved to be lighter and more aerodynamic. – Команда досліджувала різні тканини в аеродинамічній трубі і дійшла висновку, що костюми для гонок просто неба має сенс замінити костюмами для занять на закритих велотреках, оскільки вони легші і мають більш обтічну форму.
91. The third and deepest layer is changing your identity. This level is concerned with changing your beliefs: your worldview, your self-image, your judgments about yourself and others. – Третій та найглибший шар – це зміна ідентичності. Цей рівень пов'язаний із зміною ваших переконань: світогляду, уявлення про себе, суджень про себе та інших людей.
92. They even painted the inside of the team truck white. – Вони навіть пофарбували зсередини білою фарбою вантажівка, що належала команді
93. They hired a surgeon to teach each rider the best way to wash their hands to reduce the chances of catching a cold. – Вони найняли лікаря, який навчив кожного спортсмена правильно мити руки, щоб уникнути респіраторних вірусних захворювань.
94. They no longer identify as someone who smokes. – Він більше не ідентифікує себе з поняттям курець.
95. This leads us to outcome-based habits. – Це призводить до звичок, які базуються на результатах.

96. When my mom and I landed on the roof of the hospital, a team of nearly twenty doctors and nurses sprinted onto the helipad and wheeled me into the trauma unit. – Коли гелікоптер з нами приземлився на дах лікарні, на майданчику вже чекала команда приблизно з двадцяти лікарів та медсестер, які повезли мене до травматологічного відділення.
97. WHY IS IT so easy to repeat bad habits and so hard to form good ones? – Чому так просто повторювати погані звички і так складно – добрі?
98. With this approach, we start by focusing on who we wish to become. – При цьому підході ми починаємо з концентрації на тому, яким людиною ми хочемо стати
99. You can imagine them like the layers of an onion. – Можна порівняти ці рівні із шарами цибулини
100. You need to know how habits work and how to design them to your liking, so you can avoid the dangerous half of the blade. – Ви повинні розуміти, як працюють звички та як ви можете керувати ними для власного процвітання; це допоможе уникнути небезпечної сторони леза цього меча.

SUMMARY

Title: "Typology of Errors in Translating English Non-fiction Literature."

Objective: To investigate and classify the typology of errors in translating English non-fiction literature.

The main objectives of the study include:

- Describing the phenomenon of translation errors and their types;
- Characterizing the peculiarities of non-fiction discourse translation;
- Identifying and describing syntactic, semantic, and stylistic types of errors using the book "2" by James Clear as a case study;
- Analyzing techniques for using equivalents and adapting vocabulary based on "2" by James Clear;

- Identifying syntactic structure transformation methods and stylistic translation strategies using "2" by James Clear.

Research Material: The typology of errors in translating English non-fiction literature, based on the book "2" by James Clear.

The introduction defines the relevance, objectives, subject, and methods of the study.

Chapter 1 provides theoretical information on the phenomenon of translation errors, their types, and the specificities of non-fiction literature.

Chapter 2 analyzes semantic, stylistic, and syntactic types of errors in translating English non-fiction literature, using the book "2" by James Clear as a case study.

Chapter 3 highlights techniques for using equivalents and adapting vocabulary in non-fiction translation. It also characterizes the transformation of syntactic structures and identifies stylistic translation strategies.

Main Research Findings:

In the study of the typology of translation errors using the book "2" by James Clear, the following types of errors were identified and analyzed:

- Semantic errors: These include the semantic expansion of the original content through the use of additional words. The translator often employs lexemes from the target language that do not correspond to the meaning in the original text, leading to distortion of the source text's content, especially when adjective meanings are altered.
- Syntactic errors: These arise from violations of the grammatical structure or syntactic rules of the Ukrainian language, often resulting in the misrepresentation of the original content. For instance, during translation, the text's structure may be expanded by adding parenthetical constructions, subordinate clauses, or phrases. Additionally, changes in the order of parts of compound sentences and the substitution of temporal relationships can confuse the reader regarding the timing of events in the text.

- Stylistic errors: These manifest as discrepancies between the style of the original and the translation. The translation often features tautologies and more constructions than the original, lowering the stylistic quality of the translation compared to the original. Moreover, insufficiently careful translation may include calques that do not conform to Ukrainian language norms, as more appropriate Ukrainian expressions exist.

Specifically, we analyzed the use of precise translation with the application of Ukrainian equivalents for phraseological units found in the original text. The content of the translated phraseological units fully corresponds to the original and is adapted for the Ukrainian reader using expressions familiar and understandable to the Ukrainian audience. We also determined that foreign terms are translated descriptively, as single-word equivalents are not characteristic of the Ukrainian language.

In translation, there is also a change in the number of nouns to align with Ukrainian norms, and elements that expand sentences, particularly in conveying circumstances, are added. To facilitate the target audience's comprehension, lexemes that consider the peculiarities of the Ukrainian language are introduced. Syntactic changes, such as rearranging the main and subordinate parts of sentences, where the main clause can transform into an impersonal sentence with a conditional nuance, are also observed. In Ukrainian translations, the subject and predicate are often separated by a dash, and predicates are expressed in the infinitive form, as the "noun+is+verb" construction is not typical for Ukrainian.

Since the original text contains phraseological and set expressions that require not just direct translation but the selection of equivalents that match the style and are understandable to the Ukrainian reader, the translator typically uses Ukrainian analogs during the stylistic translation of idioms and phraseological units. However, some English idioms do not have direct equivalents in Ukrainian, so the translator resorts to stylistic devices such as metaphors, similes, personification, or descriptive translation to preserve the content and style of the text.

Therefore, we can conclude that translating non-fiction literature is a complex process that involves challenges such as the absence of equivalents in the target language, especially for phraseological units. Phraseological units that do not have equivalents are translated descriptively or through the use of artistic devices, which to some extent affects the text's style by adding imagery where there was none. As a result, content distortion may occur, so the translator must strive to recreate the events and content as closely as possible to the original to avoid creating a new work.

ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА

Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу магістра з перекладознавства

студентки 2 курсу групи Па 58-23 факультету германської філології та перекладу КНЛУ

Потькало Тетяни Юріївни

(ПІБ студента)

спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Тема роботи: «Типологія помилок у перекладі англійськомовної нонфікшн літератури»

Науковий керівник: доцент Козяревич-Зозуля Ліана

Дата видачі завдання: “10” жовтня 2023 року

Графік виконання кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства

№ п/п	Найменування частин і план кваліфікаційної роботи	Графік виконання	Підписи студента і
1.	Аналіз наукових першоджерел і складання бібліографії	Жовтень 2023 р.	
2.	Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 1)	Листопад 2023 р.	
3.	Добір мовного матеріалу тексту і складання Додатку (100 англійськомовних речень та їх переклад)	Грудень 2023 р.	
4.	Аналіз мовного матеріалу тексту, який досліджується, і написання аналітичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 2)	Березень 2024 р.	
5.	Проведення перекладацького аналізу досліджуваного мовного явища і написання практичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 3)	Травень 2024р.	
6.	Написання вступу і висновків дослідження, подання завершеної кваліфікаційної роботи науковому керівнику для попереднього перегляду	Вересень 2024 р.	
7.	Попередній захист кваліфікаційної роботи і подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру	10 вересня 2024 р.	
8.	Оформлення документації (відгуки) і підготовка презентації до захисту кваліфікаційної роботи	Жовтень 2024 р.	

9.	Захист кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства	Листопад 2024 р.	
----	--	---------------------	--

Науковий керівник _____ (підпис)

Студент _____ (підпис)

РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

студента(ки) _____ 2 _____ курсу групи Па 58-23 факультету германської філології та перекладу, спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, **освітньо-професійної програми** Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

----- Потькало Тетяни Юрїївни

(ПІБ студента)

за темою: «Типологія помилок у перекладі англійськомовної нефікшн літератури»

	Кр ите	Оцінк а в
1.	Наявність основних компонентів структури роботи — загалом 10 балів (усі компоненти присутні – 10 , один компонент відсутній – 5 , декілька	
2.	Відповідність оформлення роботи, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам до кваліфікаційної роботи — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи у форматуванні – 8 , незначні помилки в оформленні – 6 , значні помилки в оформленні – 4 ,	
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки у формулюваннях – 6 , суттєві помилки у	
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві помилки у формулюваннях – 8 , недостатня кількість проаналізованих іноземних джерел (мін. 30%) – 6 , відсутній критичний аналіз наукових праць – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом –	
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при аналізі фактичного	
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при перекладі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при перекладі й аналізі фактичного матеріалу – 4 ,	

7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , неповне висвітлення результатів дослідження – 6 , часткове висвітлення результатів дослідження – 4 , не відповідає	
----	---	--

Усього набрано балів: _____

(ПІБ рецензента)

(підпис рецензента)

№ _____ 2024 р.